

Трето заседание

Четвъртък, 20 ноември 1969 г.

(Открито в 9 часа)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: *(Звъни)* Другарки и другари народни представители! В залата има необходимото число народни представители за кворум. Откривам днешното предобедно заседание на Народното събрание.

Продължаваме с разисквания върху точките на дневния ред на настоящата сесия.

Бюрото предлага обаче да се направи едно изменение на реда на разглежданите законопроекти, като законопроектът за административните нарушения и наказания се разгледа преди останалите законопроекти от дневния ред на настоящата сесия, за да се съобразят последните с новото положение, което ще се създаде с приемането на този законопроект.

Има ли друго предложение? — Няма. Моля, които приемат предложението на Бюрото — да пристъпим към разглеждане на законопроекта за административните нарушения и наказания — да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към

Разглеждане на законопроекта за административните нарушения и наказания.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 7, I)

Има думата министърът на правосъдието др. Светла Даскалова.

Министър Светла Даскалова: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Едно от основните условия за развитието и усъвършенствуването на социалистическата демокрация в нашата страна е всемерното укрепване на социалистическата законност във всички сектори на сфе-

рата на държавното управление. Това неведнъж е подчертано в редица партийни и правителствени документи.

Поставените задачи от Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия във връзка с по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество налагат непрестанно укрепване на държавната дисциплина и социалистическата законност. „Социалистическата законност, подчерта другарят Тодор Живков в своя доклад пред пленума, трябва да се основава върху своята естествена база — това са хората, тяхното правосъзнание.“ Това налага усъвършенствуването и на института на административното наказване.

Методите и средствата за спазване и укрепване на социалистическата законност имат различно социално съдържание и различни форми.

Административното наказание е едно от основните средства за осигуряване ефективното и законосъобразно функциониране на държавното управление чрез приучване гражданите към спазване на изискванията на правните норми и правилата на поведение.

Борбата с административните нарушения представлява голям държавен и обществен интерес. Годишно у нас се съставят към 200 хиляди акта за административни нарушения.

Наказването по административен ред трябва да бъде точно обособено и разграничено от съдебното наказание на престъплението. Това налага да се очертае правната фигура на административното нарушение съгласно изискванията на социалистическото право и се въведе единна система от административни наказания. Едновременно с това е необходимо да се създаде подходящо единно административнонаказателно производство, задължително за всички органи на управление.

Съществуващото у нас административно наказание е несъвършено и се характеризира с липсата на единство при неговото осъществяване, голямо разнообразие на органите, които имат право да предвиждат административните нарушения и административни наказания.

В глава XXVIII от действащия Наказателно-процесуален кодекс са формулирани само най-общите процесуални правила за налагане на административни наказания. Остават неизяснени обаче редица основни въпроси от материално-правен характер във връзка със същността на административното нарушение и неговите елементи, вината и нейните форми. Неизяснени са и някои съществени въпроси относно административнонаказателно отговорните лица и предпоставките за налагане на административните наказания.

Това дава възможност всяко ведомство да въвежда свой процесуален ред и наказания, с което се внася ненужно обре-

меняващо разнообразие, без да се държи достатъчно сметка за ефективността на самия институт и за правата и законните интереси на гражданите.

Независимо от това материята, разработена в тази глава, е несвойствена за Наказателно-процесуалния кодекс, с който се урежда само процедурата по налагане на съдебните наказания. Поради това с проекта за нов Наказателно-процесуален кодекс се предвижда тази глава да бъде заличена.

В действащите сега над 200 нормативни акта, които съдържат административнонаказателни разпоредби, се проявява необоснован стремеж да се увеличава непрестанно размерът на глобата, която се е превърнала фактически в главното административно наказание. Въпреки това административните нарушения показват устойчивост, а наложените несъразмерни глоби остават нереализирани. Това сочи, че заплахата само с високи размери на глобата не оказва очакваното превантивно въздействие и че са необходими и други средства. За отбелязване е, че измежду социалистическите страни у нас са предвидени и се налагат най-високи глоби.

Предлаганият законопроект за административно наказание е създаден върху такива основни принципи на нашето социалистическо законодателство като законност и обективност, социална справедливост, ефективност на санкциите, осигуряване участието на обществеността, засилване ролята на предупреждението и възпитателното въздействие на предвидените наказания. Наред с това се поставя началото на кодифициране на материята на административното наказание. Създадени са процесуални гаранции за защита достойнството, правата и законните интереси на гражданите и същевременно осигуряване необходимата бързина при установяване на административните нарушения и тяхното санкциониране, с което ще се укрепи неговата ефективност.

В проекта са прокарани и някои специфични принципи, които характеризират административното наказване.

Възприет е принципът, че административните нарушения и наказания могат да се предвиждат само със закон или указ. Народните съвети могат да издават наредби, съдържащи административнонаказателни разпоредби само в границите на Закона за народните съвети.

Прокаран е принципът, че административното нарушение е наказуемо само когато е извършено виновно, т. е. умишлено, или по непредпазливост. Поради това административнонаказателната отговорност може да бъде само лична.

Във връзка с това е изяснено, че когато административно нарушение е извършено при осъществяване дейността на юридическа личност, отговарят работниците и служителите, които са го извършили, и ръководителите, които са го допуснали.

Законопроектът обаче не изключва възможността да се предвижда в специалните закони глоба като имуществена санкция по отношение на предприятия и организации, когато не изпълняват задълженията си към държавата, без това да се счита като административно наказание, което изисква наличието на лична вина.

За по-голяма ефективност на административното наказване и за повишаване на възпитателното му въздействие в законопроекта са предвидени четири вида административни наказания, които с оглед на досегашната практика са се утвърдили като най-ефективни и реално приложими при административното наказване. Това са: временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност, глоба, обществено порицание и предупреждение. Предупреждението, макар и да не е показано при изброяване на наказанията в чл. 13, фактически е въведено с чл. 28, буква „а“ и ще намери резултатно приложение за деяния, извършени за първи път. Наред с това се предвижда и възможността да се отнемат в полза на държавата вещите, които са послужили като средство за извършване на административно нарушение или са придобити от него, което има по-широк обхват от практикуваната досега конфискация.

За размера на глобата се въвежда ограничение, което ще възпре неоснователното увеличаване на нейния размер по фискални и ведомствени съображения. Глобата като едно от главните административни наказания трябва да бъде реализуема и да не довежда до тежко материално състояние на семейството на нарушителя. Затова се предвижда като основно правило глобата да не бъде по-голяма от 300 лева, а при повторно извършване на същото нарушение — до 500 лева.

Ограничението на максималния размер на глобата като административно наказание няма да се отнася за нарушенията по Закона за митниците, Закона за валутните ценности и валутния контрол, Закона за стандартизацията, както и за нарушенията на разпоредбите относно качеството на промишлената продукция предвид големите щети, които се нанасят от тези нарушения на народното стопанство и на нашето общество.

Продължителността на лишаването от право да се упражнява определена професия или дейност не може да бъде по-малка от един месец и повече от две години, а за нарушения, свързани с безопасността на движението при употреба на алкохол — до три години.

За отделните административни нарушения ще се налагат предвидените в съответните специални закони административни наказания.

За да се осигури наказуемостта на всички административ-

ни нарушения, които биха се оказали извън обсега на действащите закони и укази, в раздел VI на глава втора са създадени две бланкетни наказателни разпоредби, които обхващат всички подобни случаи.

При определяне задачите на административнонаказателното производство е поставено ударение върху издирване на обективната истина за извършеното нарушение, бързина при провеждане на производството и правото на защита на уличените граждани.

Административнонаказателното производство се счита възбудено със съставянето на акта за установяване на извършеното нарушение.

Проектът създава възможност като актосъставители да действуват и представители на обществеността, когато са овластени за това със съответен нормативен акт. По този начин се въвлича и обществеността в борбата с административните нарушения, която по същество е борба за укрепване на социалистическата законност.

Съдържанието на акта е формулирано така, че да осигури пълното и обективно установяване на нарушението и обстоятелствата, при които е било извършено, както и идентифициране на неговия извършител. Съставянето и предявяването на акта е освободено от излишни формалности, с което на актосъставителите се осигурява по-голяма оперативност. На уличените граждани се дава възможност още в началната фаза на производството да правят възражение и съчат доказателства, които актосъставителят е длъжен да събере допълнително, доколкото, разбира се, това е възможно.

Налагане на административно наказание според законопроекта става с наказателно постановление.

Съдържанието на наказателното постановление е определено така, че да отрази накратко всички обстоятелства, свързани с естеството на нарушението и нарушителя, наказващия орган, вида и размера на наказанието, приложените нормативни разпоредби, обжалваемостта на постановлението и всички други изисквания за неговата валидност.

Изхождайки от досегашния положителен опит, се възприе обжалването на наказателните постановления да става само по съдебен ред. С това се осигурява авторитетен и компетентен съдебен надзор за законност при административното наказване.

За необжалваеми според проекта се считат наказателните постановления, с които е наложена глоба в размер до 20 лв., постановено е отнемане в полза на държавата или е присъдено обезщетение в размер до 20 лв. поотделно. Предвиди се изключение от това правило само по отношение на нарушенията по Закона за стандартизацията и разпоредбите за качеството на промишлената продукция, където необжалвае-

мият размер остава до 100 лв. За явно маловажни случаи на административни нарушения, установени при извършването им, овластените за това органи налагат на място срещу квитанция глоба до пет лева.

Уредена е и материята във връзка с изпълнението на административните наказания. Възприет е принципът: наказанието „обществено порицание“ да се привежда в изпълнение от съответната обществена организация или трудов колектив, а наказанието „временно лишаване от правото да се упражнява определена професия или дейност“ — от органите, които контролират съответната професия или дейност. Наказанието „глоба“ ще се изпълнява, както и досега, от финансовите органи, когато е до 150 лв., и от съдебните изпълнители, когато е над 150 лв. Уредено е конкретно и принудителното изпълнение на наказателните постановления и решения на съда, с които са присъдени обезщетения и разноски.

Изязвавам съгласие с предложенията на Законодателната комисия.

Правя предложение да се уеднаквят разпоредбите на ал. I на чл. 39 от законопроекта с ал. V на чл. 16 от законопроекта за задграничните паспорти, като предвиденият в този текст размер на глобата, която може да се събира по квитанция, се намали от 10 на 5 лв.

Другарки и другари народни представители! С предлагания законопроект ще се усъвършенствува значително институтът на административното наказаване, който има широко приложение, ще се повиши и неговата ефективност. Това от своя страна ще допринесе за по-твърдо спазване и укрепване на социалистическата законност, за спазване на държавната дисциплина и повишаване съзнателността на гражданите.

Порди това моля да обсъдите предложениия проект и гласувате за неговото приемане. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Давам думата на докладчика на Законодателната комисия професор Борис Спасов да докладва предложенията на комисията.

Докладчик проф. Борис Спасов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Законодателната комисия разгледа внесения от Министерския съвет законопроект за административните нарушения и наказания и счита, че законопроектът съответствува на изискванията за правното регулиране на тази материя. Той не е в противоречие с Конституцията и е в пълно съответствие с принципите на нашата правна система. Независимо от това Законодателната комисия прави някои предложения за изменения, допълнения и преработване на предложени текстове.

(Вж. предложенията на Законодателната комисия в приложение № 7, II)

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Пристъпваме към разисквания по законопроекта.

За изказване има думата народният представител академик Любен Василев.

Академик Любен Василев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Проучването на законопроекта за административните нарушения и наказания позволява да се установи, че той отговаря на една назряла обществена потребност и че разпоредбите, които съдържа, са годни да служат за ония задачи, с оглед на които се въвежда новата уредба на административните санкции.

Следва да се сподели изходното положение на проекта, че съвременният общ правен режим на административните нарушения и санкции трябва да се установи предимно с общ закон и на тази основа да се прилагат и други специални закони и подзаконни нормативни актове.

Научно издържана е и друга една изходна концепция на законопроекта, че административните нарушения, макар и да представляват сложна категория от много разнородни видове нарушения, се отличават като цяло твърде съществено и от противоправните деяния по наказателното законодателство, и от дисциплинарните и финансово-контролните нарушения, както и от нарушенията на гражданскоправните задължения. По този начин законопроектът допринася да се избистри и обособи общата категория на административните санкции сред цялата сложна система от санкции, възможността за чистото налагане или прякото прилагане на които е важен фактор за реализацията на нашето законодателство.

Сполучливо е според мен и самото построяване на проекта, включването едновременно на материалноправните и на процедурните правила относно установяването на административните нарушения, налагането на санкциите и тяхното изпълнение. В приложното поле на този законопроект не би било правилно да се създава един нормативен акт само за материалноправните въпроси, друг нормативен акт по процедурата и трети по изпълнението на санкциите, както например е случаят в областта на наказателноправната материя.

Като решава успешно въпроса за общите признаци на административното нарушение (чл. 6), проектът въвежда с основание и общите задължителни бланкетни разпоредби, на които обърна внимание другарката министър преди малко.

Във връзка с една от санкциите за административни нарушения — глобата, бих искал да отбележа, че тя макар да

носи същото име и да се изразява чрез отнемане на известна сума парични средства от нарушителя, се отличава коренно както от глобите по Наказателния кодекс, така и от глобите, установени от разпоредбите на гражданското право, които са законни неустойки.

Положително трябва да се оцени и това, че при изработването на проекта е проучено сравнителното законодателство и научните дискусии по административните санкции и нарушения в другите социалистически страни, като обаче опитът им е използван не механично, а съобразно с нашите условия.

Положителната роля, която ще изиграе новата правна уредба на административните нарушения и административните санкции, ще стане според мен по-ефективна, ще даде по-значителни социални резултати, ако в законопроекта бъдат внесени някои допълнения и уточнения. Тъй като аз бях служебно в чужбина, когато този законопроект е разглеждан в комисията, ще си позволя да направя предложенията си тук, толкова повече, че се касае до някои твърде сериозни въпроси.

Предложенията ми по въпроси, които имат основно значение за уредбата на административните нарушения и санкции, са две.

Първото се отнася до видовете административни санкции. Член 13 от проекта предвижда три вида санкции за административни нарушения — общественото порицание, глобата и временното лишаване от упражняване на професия или дейност. Други разпоредби на проекта обаче добавят и евентуалното конфискуване или отнемане на вещи, както и присъждането на обезщетение за вреди, причинени на трето лице.

Този „каталог“ на административните санкции е непълен и поради това недостатъчно ефикасен. Той не предвижда специфичните административни санкции за редица важни категории административни нарушения. Така при административни нарушения на благоустройственото и строителното законодателство, при отстъпването на вещни права на строеж върху държавни земи, когато приобретателят не построи сградата в установения или продължен срок, при режима на отстъпване на държавни гори на трудово-кооперативните земеделски стопанства, когато те нарушат задълженията си по тяхното стопанисване, временното лишаване от право да се упражнява определена дейност не може да изиграе ролята си.

Ето защо аз си позволявам да предложа да се добавят към чл. 13 от проекта разпоредба или разпоредби с приблизително следния текст като две нови санкции:

„Отнемане на права, отстъпени с административни актове, отнемане или ограничаване на дадени разрешения“ и

„Отстраняване на последици от дейност, извършена, без да е било налице законно необходимото разрешение или несъобразно с това разрешение“ — хипотезите на нарушение на строителното законодателство.

Другото допълнение по основен въпрос се отнася до административната имуществена отговорност на юридическите лица и по-специално на стопанските предприятия и организации. Проектът изхожда от схващането (чл. 24, ал. I), че отговорността за административни нарушения трябва да бъде винаги лична. Това положение е взето дословно от Наказателния кодекс (чл. 35). Лична отговорност означава две неща: а) че юридическите лица изобщо не ще носят отговорност за административни нарушения и б) че родители, настойници и попечители също не следва да отговарят за административни нарушения, извършени от малолетни или непълнолетни и за претени лица. Но докато Наказателният кодекс провежда и двата посочени извода от личния характер на отговорността, законопроектът, който разглеждаме днес, изоставя по същество втория извод. Той предвижда (чл. 26, ал. III), че за административни нарушения, извършени от малолетни лица или от непълнолетни от 14 до 16 години, или от лица, поставени под пълно запрещение, отговарят родители, попечители или настойници, които „съзнателно са допуснали“ извършването им. Но родители, настойници и попечители в тия случаи изобщо не са извършители или подбудители на административни нарушения, те дори не са и помагачи. А чл. 10 от проекта по начало изключва дори административната отговорност на подбудителите и помагачите, доколкото няма обратен текст.

Най-напред следва да се подчертае, че санкцията за административните нарушения се отличава коренно, принципиално както от гражданскоправните санкции, така и от санкциите за престъпление според Наказателния кодекс, а и от дисциплинарните. Дори глобата за административни нарушения не е сходна с глобата по Наказателния кодекс. Само глобата по Наказателния кодекс се свързва със състояние на съдимост за нарушителя. Член 24 от проекта обаче третира административноправното нарушение като нещо аналогично или близко до престъпление според Наказателния кодекс. Това според мен не е правилно.

Принципната разлика между административното нарушение и престъплението според Наказателния кодекс се проявява и в друга насока. За нея държи сметка впрочем и самият законопроект. В ал. II от чл. 2 и в чл. 30, 31 и 32 от проекта всъщност се изоставя изискването за предварителна законна установеност на всеки специален състав за административните нарушения, за да се наложи административната

санкция. А Наказателният кодекс изхожда изрично от обратното становище.

По-нататък трябва да се подчертае, че административната санкция може да се наложи по начало за всички непредпазливи нарушения. А наказателна отговорност за непредпазливи деяния е по начало изключение от обратния принцип — тя се налага по начало само при умишлено извършени деяния.

Но въпросът, който си позволявам да разгледам, е всъщност проява на един от коренните въпроси или от коренните проблеми на административното право — дали промативните и индивидуалните административни актове пораждат задължения само за физически лица или и за юридически лица? Трябва да съобща, че схващането, според което административните отношения съществуват само между физически лица — началници или ръководители, и физически лица — подчинени, а не между висшестоящи и нисшестоящи организации, може да се смята като преодоляно в съвременната социалистическа правна теория. В чл. 24, ал. II и чл. 25 някак си се избягва въпросът, дали юридическите лица могат да бъдат носители на административноправни задължения. Те си служат с формулата „административни нарушения, извършени при осъществяване дейността“ на предприятия и други юридически лица. А въпросът е дали се касае до нарушение на административни задължения на самите юридически лица. Ние днес не можем да си представим плановото ръководство на народното стопанство и финансово-бюджетните отношения на предприятията спрямо държавата и държавните банки, ако отречем годността на юридическите лица да бъдат носители на административно-планови и административно-финансови отношения. А щом това е така и щом някое от тия юридически лица наруши такива административни задължения, административните и административно-финансовите санкции не могат да не засегнат тия юридически лица — нарушители.

Друга една бележка, която трябва да се направи, се отнася до решения на стопански комитети, стопански съвети или изпълнителни бюра — последните две при обединенията, — както и на управителни съвети на кооперативни организации. Ако се приеме, че ще отговарят само физическите лица, например работници и ръководни служители, би се стигнало до умножаване на глобата толкова пъти, колкото е броят на тези лица. А това би накърнило основната тенденция на законопроекта да установи имуществени и административни санкции като форма на отговорност, качествено различна и значително по-мека от санкциите за престъпления по Наказателния кодекс.

Във връзка с горните съображения трябва да се отбележи, че имуществените административни санкции на юридически лица са съвместими с характера им на колективни правни субекти. Трябва веднага да подчертая, че административните санкции не са само тези по сегашната редакция на чл. 13 от проекта, които вече отбелязах, но се предвиждат и санкции, като отнемане на вещи, като присъждане на обезщетения и пр.

Решаващото съображение по въпроса, който обсъждаме, е свързано с приложението на новата система на стопанско ръководство. Едно от основните начала в правнорегулирания икономически механизъм на новата система, на което с основание набляга другарят Тодор Живков, е, че индивидуалната материална заинтересуваност, индивидуалните материални стимули на отделните работници и служители функционират чрез материалната заинтересуваност и материалните стимули на колектива, към който принадлежат, колектив, обединен в предприятието, в кооперативната организация и пр. Според мен това положение налага самото юридическо лице, организацията на производствения колектив да бъде стимулирано към въздържане от нарушения на административни и административно-финансови задължения, които са негови и са установени законосъобразно за тях.

Но въпросът, дали е правилно да се изключват административните имуществени санкции спрямо юридически лица, е свързан и с голям брой действащи сега, и то сравнително нови закони и други нормативни актове, които установяват административни нарушения и административни имуществени санкции, и то не само спрямо физически лица, но изрично и спрямо юридически лица, нарушили свои административни задължения.

Тия законни нормативни актове са многобройни. Привеждането им тук само би удължило неоправдано обсъждането. Аз ще се огранича да посоча само два-три примера, които са и по-широко известни.

Например административни имуществени санкции спрямо юридически лица могат да се налагат и се налагат редовно и според разпоредбите на Закона за планово изграждане на населените места, според правилника за неговото приложение и според нормативните актове, издадени по силата на овластяване от предишния Държавен комитет за строителство и архитектура.

Имуществена отговорност за юридически лица чрез бракуване на хранителни продукти или затваряне на заведения временно се предвижда и от Правилника за държавния са-

нитарен контрол. Тук не отделно лице се наказва, наказва се юридическата личност, която е нарушила съответните административни свои задължения.

Трябва да посоча, че и правилниците за приложение на Закона за стандартизацията овластяват контролните органи да налагат на юридически лица санкцията „блокиране на продукция“, която не отговаря на стандартните нормали.

Административни санкции спрямо юридически лица могат да се налагат и въз основа на Закона и Правилника за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване. Случаите са още по-многобройни.

Всички тези многобройни видове административни нарушения и административни санкции са съвместими с качеството на юридическо лице, прилагат се спрямо социалистически организации. Очевидно не може да се приеме, че всички тези форми на административна имуществена отговорност на юридически лица следва да бъдат премахнати от нашето законодателство.

Ето защо аз предлагам към чл. 25 или на друго подходящо място в проекта да се добави една алинея с приблизително следния текст:

„В случай, предвидени от закон, указ или решение на Министерския съвет, когато административни задължения на стопански организации към държавата бъдат виновно нарушени, може да им бъде наложена съответна имуществена санкция (или глоба, или съответна имуществена санкция). Имушествената санкция спрямо стопански организации за административно нарушение се налага по реда на този закон, доколкото съответният нормативен акт не предвижда друг ред.“

Включването на тази нова алинея ще наложи някои редакционни уточнения в разпоредбите на чл. 24, ал. II и чл. 25.

Позволявам си накрая да направя и едно-две предложения по други текстове, които, макар и да нямат такъв основен характер, както първите две, са твърде съществени.

Целесъобразно е чл. 10 да се прередактира, като административната отговорност на подбудителите, помагачите и укривателите се прилага, ако съответното административно нарушение е било извършено. Сегашната редакция неоснователно облагоденствувва подбудителите.

Текстът, който предлагам, съществува и в полското административно-финансово законодателство. Няма ли извършено деяние, подбудителят не отговаря. Извърши ли се деянието, подбудителят си отговаря. Разбира се, административната санкция само.

Целесъобразно е да се отстрани неяснотата по чл. 17 относно недопустимостта на повторно санкциониране за също-

то нарушение, като се изясни, че се касае само до забрана на две административни санкции, а не до забрана на наказателна санкция, ако се установи, че деянието, третирано като административно нарушение, е представлявало всъщност престъпление.

В чл. 18 следва да се заличи хипотезата за множество административни санкции срещу едно и също лице за едно и също деяние, ако това деяние влиза в състава на няколко различни нарушения. В тия случаи е уместно да се прилага правилото относно най-тежката санкция.

Бих искал да обърна внимание на текста на чл. 38. Според него „ако органите, които са открили нарушението, не са съставили акт, той се съставя от органите на Комитета за държавен контрол, установил нарушението“. Значи ако другите органи са открили нарушението, а само са пропуснали да съставят акт при откриването, тогава органите на Държавен контрол не могат да се месят.

Според мен по-добре е текстът да се преработи в смисъл, че органите на Комитета за държавен контрол, когато установят административно нарушение, могат да съставят акт за това и да наложат санкциите или да изпратят акта на друг компетентен орган за налагане на такава санкция.

По чл. 61 трябва да се изясни, че ръководители на предприятия по начало не могат и не бива да издават наказателни постановления.

Сурово ми се вижда и предложението в ал. II на чл. 81, според което временно лишените от право да упражняват професия или дейност винаги трябва да бъдат незабавно уволнени. Зависи от обема на това лишаване, времетраенето му. Няма нужда от такъв радикален и според мен неоправдано суров текст.

Както подчертах в началото, предлаганият законопроект като цяло отговаря на предназначението си. Добре е и редактиран. Няколкото предложения, които имах възможност да направя, биха допринесли според мен да се повиши ролята на окончателния му текст при укрепване на социалистическата законност и засилване на превантивната и възпитателната роля на неговите разпоредби. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител Иван Куршумов.

Иван Куршумов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Борбата с административните нарушения представлява голям държавен и обществен въпрос, защото има за цел да осигури правилно функциониране на държавното управление чрез приучване гражданите да спазват установените със законите изисквания и правила за поведение и правен ред.

Досегашните укази, постановления и други правни актове за уреждане на въпросите за административните нарушения и наказания са издавани през различни етапи на нашето социалистическо развитие и са изпълнили вече своето предназначение.

Въпреки големия опит, придобит през това време от административните органи, то по липса на такъв закон се издават все още неправилни и незаконосъобразни административни актове, които предизвикват допълнителни жалби, проверки и уточнявания.

Бурното развитие на нашето социалистическо общество с настъпилите качествени и количествени изменения в неговия живот, в живота на гражданите на нашата страна и в международните отношения оказва неминуемо въздействие и върху необходимостта от по-пълно и цялостно регламентиране на административните нарушения и наказания.

Тази задача се предоставя да бъде осъществена от предлагания законопроект за административните нарушения и наказания.

Във връзка с това изпъква неизбежно въпросът, дали предлаганият законопроект е съобразен с всички настъпили изменения, дали той съответствува на партийната и държавната линия за осигуряване по-нататъшно развитие на социалистическата демокрация, за разширяване правата и свободите на гражданите в нашия икономически, политически и обществен живот.

Трябва да подчертаем, че законът отговаря на изискванията, поставени от решенията на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за по-нататъшното укрепване авторитета на държавното управление. Той съдържа редица предимства, които съдействуват да се решават по-пълно и по-демократично въпросите, свързани с административните нарушения и наказания, той ще отговори на една назряла вече в нашето законодателство необходимост.

Той ще съдействува нашата страна да се нареди в редовете на социалистическите държави, в които са въведени в действие основни закони за административното наказание, и да се установят още по-широки държавни, политически и правни връзки с тях.

Законопроектът предвижда всички необходими условия за увеличаване и гарантиране защитата на правата и законните интереси на гражданите като най-ценно богатство на нашата социалистическа република.

С предвиденото участие на обществеността в неговото приложение се осъществява засилване на общественото въздействие за действително обективна законност спрямо всички нарушители.

А привличането на обществеността както в борбата с административните нарушения, така и при определяне степента на съответното наказание е по същество борба за укрепване на социалистическата законност у нас.

Това създава обстановка за по-пълно гарантиране правата и свободите на гражданите срещу незаслужен административен произвол от страна на отделни служители.

Същевременно предимство на законопроекта е и залегналият принцип, че лична административнонаказателна отговорност има само при действително доказана виновност; за по-голяма ефективност на административното наказание и за повишаване на възпитателното му въздействие се предвижда освен глоба и обществено порицание на нарушителя пред колектива, където той работи, или на събрание на организацията, в която членува; предвижда се и временно лишаване от правото да упражнява определена професия или дейност, както и отнемане в полза на държавата вещите, които са послужили за извършване на нарушението или пък са били придобити вследствие на нарушението.

В такива случаи обаче се държи сметка глобата да бъде реализуема за държавата и да не се довежда до тежко материално затруднение семейството на нарушителя.

Ето какъв висок социалистически морал е залегнал в основата на предлагания законопроект за административните нарушения и наказания.

С разпоредбите е предвидено, че основен нормативен източник на административните наказания е само законът или указът и контролът по законосъобразността на издаваните актове се предоставя на съдебните органи и по-специално на окръжните съдилища, като компетентни съдебни инстанции със съответен стаж и опит, в района на извършените нарушения.

За по-нататъшно повишаване компетентността и утвърждаване авторитета на народните съвети, както и на тяхната роля в системата на социалното управление на страната законът предвижда народните съвети като органи на народната власт по места да могат да издават наредби, определящи характера на административните нарушения, и съответстващите наказателни разпоредби, предвидени в границите на Закона за народните съвети. Освен това ръководителите на ведомства и организации и председателите на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети, на които е възложено прилагането и контрола на съответните актове, са и административно наказващи органи.

Считам, че с предлагания законопроект за административните нарушения и наказания ще се засили още повече предимството на социалистическата законност, че той ще стимулира по-нататъшното развитие на социалистическото обществ-

во в нашата страна, поради което го одобрявам и ще гласувам за приемането му. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител акад. Петко Стайнов.

Акад. Петко Стайнов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Вземам думата, за да подкрепя законопроекта, внесен от министъра на правосъдието. Обаче бих молил да се внесе една поправка.

В чл. 83 — Особени разпоредби — да се впише: „В предвидените в съответните закони, укази и постановления на Министерския съвет случаи на юридически лица може да се налага глоба като имуществена санкция за неизпълнение на задълженията към държавата при осъществяване на тяхната дейност.“

За какво се касае? — Най-първо трябва да ви кажа, че този закон и изобщо тая система на административни наказания у нас беше много добра и е добра. И този закон всъщност не внесе никакви съществени изменения в това, което съществуваше у нас. Той по-скоро систематизира и подобрява положенията, които се съдържаха.

Нашата система на административните наказания е една от най-добрите в Европа. Тя е българско изнамерване в 1922 г. на покойния професор Симеон Ангелов. По негова инициатива се внесе за одобрение в Народното събрание именно тази система. Тя предвижда: съставяне на акт, наказателно постановление, издавано от администратор, и обжалване пред съд. Другаде има много по-сложни системи, според мен по-неефикасни, но нашата в продължение вече на 48 години добре функционира. Даже тя послужи за пример на други държави, които я заеха от нас.

Но тук се явява едно несъвършенство, за което именно аз вземам думата.

Моят колега др. Василев ви направи едно обосновано изложение за тези изменения.

Касае се за следното: в чл. 21 от настоящия законопроект се предвижда, че административните наказания, главно глобите, които се налагат, са лични. Значи наказва се само личността. Така е действително при углавните наказания, където се търси именно умисъл, но не е така и не бива да бъде така, когато се касае за административните наказания. То не е едно и също — углавни наказания и административни наказания. Тук се касае за съвсем други положения, за много чести случаи, при които трябва бързо и ефикасно действие.

Според законопроекта, така както сега е представен тук, се предвижда, че наказание може да бъде налагано само на

ръководителите на предприятията, само на служебните лица, но не и на самите предприятия, на юридическите лица.

За това аз предлагам с това изменение на чл. 83 да могат да бъдат наказвани не само лично ръководителите — разбира се, те ще бъдат наказвани в огромния брой случаи, — но има случаи, в които се налага да бъдат наказвани и самите предприятия и техните колективи.

Аз искам да направя само няколко бележки.

Моите съображения да моля да приемете да се върне този въпрос в комисията и да бъде отново разгледан са следните:

Комисията, признавам, си даде труд да разгледа този дълъг и сложен закон. Това е вярно, но тая точка за отговорността на юридическите лица, на предприятията мина малко набързо и не беше достатъчно обосновано разгледана. Може би то се дължи на това, че комисията тогава не беше много в пълен състав. Едва бяхме стигнали кворума. Председателят др. Василев отсъствуваше, секретарят др. Ангел Шишков също отсъствуваше, отсъствуваха и други юристи и макар че този въпрос беше повдигнат, ние не можахме да го разискваме из основи. Следователно едно ново разискване ще допринесе за усъвършенствуването на закона.

Има и друга причина, другари. Има случаи, в които не се открива от едно извършено нарушение конкретна вреда, за която предприятието може да носи отговорност и да плаща обезщетение. Вие знаете сега по замърсяването на реките, по замърсяването на въздуха какви сложни положения имаме. Има предприятия, които замърсяват въздуха, но не причиняват още конкретни болести и пр.; а въздухът е замърсен, водата е замърсена и това ние го виждаме всички. Значи тук има известна нередовност и тази нередовност трябва да бъде прекратена. Кой ще бъде наказан? — Разбира се, ще бъде наказан най-напред — ако можем да установим личната му отговорност — директорът на предприятието. Но, другари, в тези големи предприятия, каквито имаме вече у нас, ние не винаги и не така лесно можем да установим кой точно е виновен и каква е точно вината на директора или ръководителя, на служебното лице. Например да вземем Кремиковци или завода Георги Дамянов — Златица, който замърсява въздуха, или Агрива — Пловдив, който замърсява почвата, или Панагюрските мини, които замърсяват целите пространства от оризища на трудово-кооперативните земеделски стопанства, замърсяват въобще река Тополница, и пр. пр.

Мъчно е да установиш кой точно е виновен особено, другари, когато се касае за предприятия, в които е въведена автоматизацията. При автоматизацията конкретна отговорност вие не можете да откриете или много мъчно ще откриете. А пък има нередовности и ще трябва да се действа, за да

може да бъде заангажиран целият колектив, да се стегне, да вземе мерки, да изисква, за да се преустанови нередовността.

Ето за тези случаи се налага да се премине към наказание глоба и до по-голяма санкция за самото юридическо лице, за самото предприятие.

Това се диктува впрочем и от друго едно нещо. Ние преминахме към новата система. Това е едно много важно събитие у нас. И при тази нова система за стопанско ръководство предприятието е нещо живо, нещо обособено, нещо очертано. Ние това ново предприятие, както го имаме вече у нас, не можем да го третираме, другари, със старите догми, които преди 150 години бяха изработени по Code civil и другите кодове във Франция, когато имаше малки предприятия и в тях винаги можеше да се види, че този или онзи е виновен. Но сега, при едно огромно предприятие с 20 — 30 — 40 хиляди души, при тази сложна система, когато вътре има и електроника, и кибернетика, и автоматизация — тук е и председателят на Държавния комитет за наука и технически прогрес, — когато има такива сложни положения, кой е виновният за това, че предприятието е лошо организирано? — Цялото предприятие, всички. Значи ще трябва да се действа по отношение на всички.

Виждате вече, че ние трима професори се изказваме по този въпрос, което показва, че е важен не само за правото, но и за практиката.

Аз ви моля да се съгласите да го върнем в комисията сега още, за да можем да пристъпим към едно по-задълбочено и по-основно разглеждане и да вземем едно решение, което да отговаря на новото право, защото във всички държави — в Полша, Чехословакия и почти навсякъде — се отива все повече и повече именно към отговорност — административна глоба и на юридическите личности.

Аз мисля, че в това отношение и ние не трябва да останем със скръстени ръце при този прогрес, при този напредък, а ще трябва да вървим и ние в крак, и затова ви моля да се съгласите въпросът да бъде върнат в комисията. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има ли други народни представители, които биха желали да се изкажат? — Няма.

Другарки и другари народни представители! Предвид на това, че в разискванията се направиха някои нови предложения, Бюрото предлага Законодателната комисия да се събере, да ги обсъди и вземе становище по тях още в сегашното заседание.

Затова преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за външната търговия.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 8, I)

Давам думата за доклад на заместник-председателя на Министерския съвет и министър на външната търговия д-р. Лъчезар Аврамов.

Зам.-председател на Министерския съвет и министър Лъчезар Аврамов: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Министерският съвет внася за разглеждане и утвърждаване от Народното събрание законопроект за външната търговия, мотивите за който са изложени към проекта.

Победата на социалистическата революция у нас през 1944 г. създаде условия за бързи преобразувания и качествени изменения в политическото и икономическото развитие на България. Създадени бяха предпоставки за ликвидиране на остатъците от капиталистическото наследство. Основите на социалистическата външна търговия бяха поставени още през 1947 г. с национализацията на фабриките, банките, мините и забраната на частни фирми и дружества у нас да извършват външнотърговска дейност. След задълбочено обсъждане Великото Народно събрание прие Закона за държавния двегодишен народностопански план за 1947—1948 г. В този закон на тогавашното Министерство на търговията и продоволствието, респективно на Главната дирекция на външната търговия, бяха поставени важни задачи и на първо място „организиране на държавни, държавно-кооперативни и смесени търговски предприятия и осигуряване коренно подобряване на външната търговия“. Последваха и други правителствени документи, целта на които беше да се регламентира и въведе контрол върху външнотърговската дейност на страната и постепенно да се ликвидират частнокапиталистическите елементи, извършващи такава дейност.

Законодателен израз на държавното ръководство на външната търговия беше Законът за създаване на Министерство на външната търговия от 1948 г. С разпоредбите на единствения текст, който този закон съдържа, под ръководството и контрола на новообразуваното министерство беше поставена дейността на всички предприятия и организации, занимаващи се с външнотърговска дейност. Окончателна ликвидация на всякаква частна инициатива на различните частни фирми и дружества у нас беше извършена през 1951 г. с Указа за отменяване на Търговския закон и на Закона за дружествата с ограничена отговорност. Тези законодателни актове съдържат съвсем кратки разпоредби, уреждат

само отделни въпроси и съответствуваха на тогавашния етап на нашето икономическо развитие. Непълната законодателна уредба в областта на външната търговия впоследствие бе запълнена с редица подзаконни актове, приемани през различни етапи на нейното развитие.

Какви бяха по-важните причини и предпоставки, които доведоха до създаването на Министерството на външната търговия?

Бихме могли да изброим някои по-основни причини: организационното изграждане и укрепване на държавния монопол на външната търговия, който практически беше установен през първата половина на 1947 г., когато със специално постановление № 7 на Министерския съвет бяха създадени първите пет специализирани държавни външнотърговски предприятия, а през следващите месеци — още няколко държавни и смесени предприятия за външна търговия, които елиминираха напълно прякото участие на частния капиталистически сектор в стокообмена с чужбина.

Подобно на външнотърговския монопол на Съветския съюз държавният монопол у нас се оказа най-сигурното средство за отстояване на икономическата независимост на страната и един от икономическите лостове за развитието на производителните сили и за планово-икономическото изграждане на нашата страна по пътя на социализма.

В края на месец август 1948 г. със специална наредба на Министерството на търговията и продоволствието бяха ликвидирани и търговските и техническите представителства у нас — търговски агенти на чуждите капиталистически предприятия, наброяващи повече от 700 отделни частнокапиталистически представителства.

Така беше изграден и оформен оперативният апарат на държавния монопол на външната търговия, на който беше възложено сключването и реализацията на външнотърговските сделки с чужбина. Неговото по-нататъшно изграждане и укрепване беше успешно осъществено от създаденото през м. ноември същата година Министерство на външната търговия.

На второ място, създаването на Министерството на външната търговия се наложи и ускори от новите големи и отговорни задачи, които се очертаваха пред нашата външна търговия при изработването на проекта за първия петгодишен народностопански план. Още тогава съвсем ясно се очертаха ролята и значението на външната търговия за икономическото развитие на нашата страна. Българската комунистическа партия и народното правителство съвсем правилно оцениха мястото и ролята на специализираното Министерство на външната търговия в изграждането на икономиката на България, а неговото вече 21-годишно съществуване оправда предвижданията.

Другарки и другари! Външната търговия представлява важно звено в националната икономика на всяка държава и особено на страните, чието развитие е тясно свързано с износа и вноса. Като основна форма на икономическо сътрудничество на отделните държави с другите страни на основата на международното разделение на труда, външната търговия съдействува активно за тяхното икономическо развитие и за непрекъснатото разширяване на международния стокообмен в световен мащаб. Така наред с голямото национално значение, върху основата на международното разделение на труда, външната търговия на отделните страни и народи има важно международно значение.

На съвременния етап, при изключително бързото развитие на науката и техническия прогрес, както и на по-нататъшното разширяване и задълбочаване на международното разделение на труда и по-конкретно с възникването и развитието на неговите по-висши форми, каквито са международната специализация и коопериране, нейната роля нараства още повече. Тази роля и значение на външната търговия изникнаха с още по-голяма сила за социалистическите страни след възникването на международната социалистическа стопанска система и по-конкретно в процеса на развитието и укрепването на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Във връзка с това както в миналото и особено сега правителствата на почти всички държави полагат специални грижи за постоянното усъвършенствуване на организацията, формите и начините за осъществяване на външнотърговската дейност във всички нейни разновидности. Ето защо въпросите на организационното устройство и управлението на външната търговия и другите форми на външноеконOMICESКИ връзки са обект на особено внимание във всички социалистически страни, включително и в нашата.

В резултат на големите грижи, които партията и правителството на Народна република България успоредно с бурното развитие на икономиката на страната ни полагаха и за развитието на външната ни търговия, външният търговски стокообмен нарасна от 117 млн. валутни лв. през 1939 г. на 3943 млн. валутни лв. през 1968 г. Днес ние търгуваме, както всички знаете, с около 110 страни в целия свят срещу 14 преди 9 септември 1944 г. Външната търговия на нашата страна се развива с по-бързи темпове, отколкото външната търговия на другите социалистически страни и изпреварва редица развити капиталистически страни. Народна република България излиза вече твърде напред и по стокообмен на глава от населението.

Отличителна черта в развитието на външнотърговския ни стокообмен е, че средногодишният му темп изпреварва значително ръста на съвкупния обществен продукт и на националния доход. За периода 1960 — 1968 г., при средногодишен

темป์ на нарастване на съвкупния обществен продукт с 9,4% и на националния доход със 7,7% темпът на нарастване на външнотърговския оборот е 13,7%.

Развитието на външната търговия с високи темпове показва, че възпроизводственият процес у нас не е затворен в националните рамки на нашата икономика, а се развива в най-тясна връзка със световната икономика и преди всичко с икономиките на страните — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ и на първо място на Съветския съюз. Силно развита индустриална България днес трудно можем да си представим без развит относителен голям дял на външната търговия, поради ограничеността на националния пазар и недостатъчните суровинни ресурси, необходими за развитието на промишлеността и селското ни стопанство.

За ролята на външната търговия в нашата икономика говорят и цифрите за постоянно нарастване на стойностния обем на външнотърговския оборот по отношение обема на националния доход. Изразено в проценти, това съотношение нараства от 35,9% през 1956 г. на 51,4% през 1960 г. и достига около 74% през 1968 г. От година на година у нас все повече отрасли и подотрасли работят главно за износ. Понастоящем около 37% от цялата промишлена продукция и около 35% от селскостопанската продукция се изнася в чужбина. От електрокарното производство около 95% се реализира на външния пазар, от електротелферното — 96%, от цигарите — 72%, от електромоторите — 64% и т. н.

Правилното и целенасочено развитие на външната ни търговия е важно средство за икономия на обществен труд, лост за ускоряване на индустриализацията, концентрацията и специализацията на промишлеността и селското стопанство, форма на икономическо сътрудничество с другите страни и материален израз на нашата миролюбива външна политика.

Външната търговия трябва все повече да въздейства върху националната икономика за създаване на оптимална структура на народното стопанство и производството на стоки с високо качество, съобразено с изискванията на външните пазари и с ниска себестойност, за да може нашата страна да постигне максимален ефект от непрекъснатото разширяване на участието на страната ни в международното разделение на труда.

Външната търговия на Народна република България се разви силно в годините след Априлския пленум, като външният стокообмен в следващия период се увеличи неколкостранно и в негов настъпиха дълбоки и прогресивни качествени изменения. Деветият конгрес на партията постави принципно нова задача — за преминаване от екстензивен към интензивен път на развитие на социалистическата икономика и даде широк простор за приложение на новата система на ръководство на народното стопанство.

В отчетния доклад пред Деветия конгрес на партията другарят Тодор Живков изтъкна: „Новите задачи в развитието на народното стопанство повишават ролята и отговорността на външната търговия за успешното изпълнение на петата петилетка.“ Задачата е, каза другарят Тодор Живков, „разширяване пазарите на нашата продукция, подобряване структурата на стокообмена, повишаване ефективността на външнотърговската дейност и укрепване на валутната дисциплина“.

Важно значение за по-нататъшното развитие на нашата външна търговия има Юлският пленум — 1968 г. В решенията на пленума се отдели голямо място на връзките на всички звена на нашето народно стопанство с международния пазар и на сътрудничеството на България със страните от социалистическата общност. Външнотърговските отношения и международното икономическо сътрудничество придобиха изключително значение за ускореното стопанско развитие на страната.

Партията и лично другарят Тодор Живков непрекъснато ни учат, че крупните социално-икономически проблеми при изграждане на развито социалистическо общество могат да се решават само на основата на интеграцията на нашата икономика с икономиката на останалите страни — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ и преди всичко с икономиката на великия братски Съветски съюз.

Нашето участие в международното социалистическо разделение на труда е обективна необходимост, която произтича от съвременното развитие на производителните сили, от гигантската научно-техническа революция, която дава силен тласък на този процес. То е особено необходимо за такава страна като нашата, която може да развива ефективна икономика само по пътя на най-активно международно икономическо и научно-техническо сътрудничество.

Трайното и взаимноизгодно сътрудничество със страните — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, и преди всичко със Съветския съюз позволява на нашата страна да решава редица свои икономически проблеми.

Народна република България и напред ще дава своя принос и ще поддържа решително засилването на интеграцията между стопанствата на социалистическите страни, като се придържа и ръководи от решенията на 23-та специална сесия на Съвета за икономическа взаимопомощ, състояла се през м. април т. г. в Москва.

Интеграцията на икономиката на нашата страна с икономиката на другите социалистически страни ще продължава да се осъществява върху основата на все по-тесното ѝ сближаване и свързване преди всичко с икономиката на Съветския съюз по пътя на координиране на народностопанските планове, на специализация и коопериране на произ-

водството, съвместно строителство, съвместни предприятия, институти и пр. Тази политика напълно отговаря на националните и интернационалните задачи на нашия народ и изразява както сегашните, така и бъдещите интереси на България.

Нов израз на мъдростта и зрелостта на партията беше последният Септемврийски пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, който комплексно обсъди проблемите на концентрацията и специализацията в националната икономика, интеграцията на науката и производството, комплексната автоматизация на производството и създаване на автоматизирани системи за управление върху основата на електрониката и кибернетиката.

Септемврийският пленум на Централния комитет има огромно политическо и икономическо значение за цялостното наше развитие. Претворяването в дела на неговите изключително важни решения ще допринесе в максимална степен за построяването на развито социалистическо общество, за усъвършенстване на системата за социално управление, за бърз подем на производителните сили в страната. В челните редици на това голямо историческо дело ще бъде и огромният колектив на работниците от системата на външната търговия, който ще вложи всичките си сили и знания за последователно претворяване в живота решенията на пленума за издигане на ново стъпало икономическата мощ на България, да стане тя още по-достоеен и уважаван партньор на международната арена.

Другарки и другари! От краткото изложение, което направих, се вижда, че ролята и значението на външната ни търговия за цялостното стопанско развитие на нашата страна са големи и безспорни. И в това отношение липсата на закон за външната търговия е сериозна празнота на наше-то социалистическо законодателство.

Външнотърговската дейност понастоящем се регулира от многобройни нормативни актове. Този факт значително затруднява дейността на Министерството на външната търговия като държавен орган, който ръководи и контролира цялата външнотърговска дейност на страната. Това налага някои принципни и съществени въпроси на външната търговия да бъдат уредени със закон.

В резултат на преминаването на по-голямата част от външнотърговските предприятия към отрасловите министерства, съобразно новата система за ръководство на народното стопанство, с външнотърговска дейност през последните години се занимават редица министерства, ведомства и организации извън Министерството на външната търговия. Както вече беше отбелязано, многократно нарасна и обемът на външната търговия. Все по-комплицирани стават външ-

икономическите отношения на страната, свързани със социалистическата икономическа интеграция, със сближаването икономиката на нашата страна с икономиката на Съветския съюз и т. н.

Всичко това налага създаването и приемането от Народното събрание на закон, с който да се запълнят съществуващите нормативни празноти по уреждането на основните въпроси на външната търговия. Изхождайки от теорията и практиката на външнотърговската дейност през последните двадесет години, ще се съберат в един основен документ най-принципните и основни въпроси на социалистическата ни външна търговия, за да се осигури още по-действието ѝ специализирано и компетентно ръководство и организация, при най-строго спазване на установения външнотърговски режим в съгласие с принципите на държавния монопол на външната търговия.

По този начин ще се уреди по законодателен път ръководната и отговорна роля на Министерството на външната търговия в областта на външнотърговската дейност на страната и взаимоотношенията между това министерство и останалите министерства, ведомства и организации, развиващи дейност в областта на външния стокообмен.

Законопроектът, който предлагаме за обсъждане и гласуване, е част от цялостната кодификация на нашето законодателство, която задача беше поставена с 237. разпореждане на Министерския съвет от 1966 г.

Законопроектът утвърждава като основен принцип държавния монопол на външната търговия на Народна република България. Нашата партия и правителство винаги и на всички етапи от нашето икономическо развитие неотстъпно са се ръководили от принципа за държавния монопол на външната търговия при осъществяване на външноикономическите и външнотърговските връзки на страната.

Държавният монопол на външната търговия е система от политически, икономически и организационни средства, чрез които държавата осъществява своето изключително право да планира, организира и ръководи цялата външнотърговска дейност.

При изготвянето на законопроекта са взети предвид положителните и трайни норми и идеи от съществуващите нормативни актове, уреждащи основни проблеми и въпроси на външната търговия и на новата система за ръководство на народното стопанство. Взети са предвид също нормативни актове, приети във връзка с решенията на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, документите, приети с 50. постановление на Министерския съвет, както и положителните тенденции в практиката на външната търговия.

С предлагания законопроект се цели да бъдат създадени разпоредби от първостепенна важност и принципен характер за уреждане организацията, ръководството и контрола на външната търговия на Народна република България.

Законопроектът не съдържа норми, уреждащи специфичните гражданскоправни отношения, които възникват при сключването и изпълнението на външнотърговските сделки. Тази материя се разработва понастоящем от колектив от специалисти под ръководството на Министерството на външната търговия. Тя ще бъде включена в бъдещия граждански кодекс на България, който се подготвя от Съвета по законодателството при Министерството на правосъдието. По този начин ще се постигне една сравнително по-пълна законодателна уредба на многостранните аспекти на външната търговия в страната.

Законопроектът е изработен с участието на всички заинтересувани министерства и ведомства, като в работната група бяха привлечени и наши учени — професори, икономисти и други специалисти по външнотърговската дейност. Направените целесъобразни бележки и предложения при съгласуването му бяха приети и отразени в проекта. Някои от текстовете по първоначалния проект, свързани с планирането и финансирането на външнотърговската дейност, отпаднаха, тъй като специфичните правила в тази област се уредиха или ще бъдат уредени със специални нормативни актове съгласно 166. разпореждане на Министерския съвет за укрепване на валутната дисциплина.

Така целият проект има 24 текста, премахнати са излишните текстове, намерили място в други нормативни актове или уреждащи подробности — предмет на правилници, наредби и други, което създава възможност за прегледност при изложението на отделните текстове.

В законопроекта са определени ролята и мястото на Министерството на външната търговия като орган на държавата за провеждане на външнотърговската политика, което в съответствие с монопола на външната търговия ръководи, координира и контролира цялостната външнотърговска дейност на страната. Останалите министерства и ведомства, които имат подведомствени външнотърговски организации, осъществяват ръководство на външнотърговската дейност на тези организации само в рамките на предоставената им компетентност.

Законопроектът определя статута на българските търговски представителства в чужбина. Те са органи на Министерството на външната търговия и работят под общото ръководство на ръководителя на дипломатическото представителство. Търговските представителства осъществяват ръководство и контрол над всички бюра и служби на български организации и предприятия в съответната страна. Откриването

на представителни, сервизни и други бюра и служби на български външнотърговски организации в чужбина се извършва с разрешение на Министерството на външната търговия.

Дадено е определение на понятията „външнотърговска дейност“ и „външнотърговска организация“. Предвидено е външнотърговските организации да се регистрират в специален регистър при Българската търговска палата. Регистрацията ще има съществено значение за даване информация на заинтересуваните наши и чужди предприятия и фирми за предмета на дейност на външнотърговската организация, нейната правоспособност, лицата, които имат право да я представляват, и обемът на техните пълномощия.

Режимът на вносно-износната дейност е важна част от законопроекта. Външнотърговски сделки могат да се сключват от организации, на които Министерският съвет е предоставил това право, и само с разрешение на Министерството на външната търговия. Обявени са недействителни сделки, сключени без надлежно разрешение. Това е една допълнителна мярка за предпазване от вредни последици в случаите, когато се сключват сделки при нарушаване на установения режим.

Поемането на представителства на чужди фирми на територията на Народна република България е изключително право на специализираните външнотърговски организации.

За нарушения на закона и издадените въз основа на него разпоредби се предвижда налагането на глоби на виновните лица до 300 лв., ако за същото деяние друг закон не предвижда по-тежко наказание, като наказателните постановления за налагане на глоби до 20 лв. не подлежат на обжалване. В главата за наказателните разпоредби се урежда и материята за установяването на нарушенията, за съставянето на актовете и издаването на наказателните постановления.

Законодателната комисия и Комисията по търговията при Народното събрание предлагат по законопроекта някои целесъобразни уточнявания и редакционни подобрения, по които нямам възражения.

Другарки и другари народни представители! Искам да ви уверя, че с гласуването на законопроекта за външната търговия на Народна република България ще се създаде нормативна основа за по-нататъшно укрепване и развитие на монопола на външната търговия, за установяване на трайни принципи за ръководство и контрол на цялостната външнотърговска дейност на страната и ще се допринесе за нейното по-нататъшно развитие.

Моля Народното събрание да гласува законопроекта за външната търговия. (*Ръкопляскания*)

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: Има думата докладчикът на Законодателната комисия и на Комисията

по търговията народният представител Спас Райчев да докладва предложенията на комисиите по законопроекта за външната търговия.

Докладчик Спас Райчев: *(Чете предложението на комисиите — вж. приложение № 8, II)*

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Пристъпваме към разисквания по законопроекта за външната търговия.

Давам думата на народния представител др. Горан Ангелов.

Горан Ангелов: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Историческа заслуга на Българската комунистическа партия, на правителството на Народна република България е, че с политиката и практическата си дейност дадоха път на обективната необходимост да се извърши коренен поврат в материално-техническата база на нашето общество.

Нашата страна за кратък период от време вложи огромни средства за изграждането и непрекъснатото разширяване на производствени мощности и повишаване техническото равнище на промишлеността. Усилията на народа дадоха богати плодове. Основните производствени фондове в промишлеността нараснаха през 1968 г. в сравнение с довоенната 1939 г. 19 пъти. Продукцията, произведена от промишлените предприятия, надвиши 30 пъти довоенното равнище. Сега нашата промишленост за 10 дни създава целогодишната продукция за 1939 г.

Неимоверно много нарасна и селскостопанската продукция, произвеждана от нашето уедрено и кооперирано селскостопанство.

На тази основа се увеличи значително националният доход на страната. На глава от населението той сега е 4 пъти по-висок в сравнение с 1939 г.

На основата на всестранныте успехи на нашата икономика външната търговия и външнотърговските отношения на нашата страна се развиват с високи темпове. Те са едни от най-високите в целия свят.

Външнотърговската дейност и външнотърговските отношения са необходимост за всяка страна. Нито една страна сега не може да мине без външнотърговска дейност, а за страни като нашата с недостиг на суровини и ограничен вътрешен пазар външнотърговската дейност е повече от необходима. Без нея е немислимо нашето развитие.

Затова още през 1948 г. със закон бе създадено Министерство на външната търговия. Съгласно разпоредбите на този закон под ръководството и контрола на Министерството на външната търговия бе поставена дейността на всички

предприятия и организации, занимаващи се с външнотърговска дейност.

Новата система на ръководство на народното стопанство наложи по-голямата част от външнотърговските предприятия и организации организационно да преминат към отрасловите министерства и сега с външнотърговска дейност се занимават редица министерства, ведомства и организации извън ведомството на Министерството на външната търговия. Промените, които станаха в организацията на външнотърговската дейност, найоверният ръст на обема на външната търговия наложиха издаване на редица нормативни актове. Сега дейността на външната търговия се регулира от многобройни нормативни актове, които затрудняват дейността на външнотърговските предприятия и организации, затрудняват и държавните органи и едновременно с това колкото и да е чудно, създават възможност да се нарушава режимът на външната търговия и държавния монопол на външната търговия.

Законопроектът, който ни се предлага, запълва съществуващите празноти по уреждане основните организационни въпроси на външната търговия, преодолява многобройността на нормативните актове, които сега действуват в областта на външнотърговската дейност, и едновременно с това по законодателен път утвърждава ръководната роля на Министерството на външната търговия в провеждането на външнотърговската политика на страната. Урежда също така и взаимоотношенията на Министерството на външната търговия с останалите министерства, ведомства и организации, които развиват дейности в областта на външната търговия.

Със законопроекта се утвърждава правното съдържание на социалистическия монопол на външната търговия като изключително право на социалистическата държава да определя начина, формите и методите за осъществяване на външноекономическите ѝ връзки с другите страни. Във връзка с големите и отговорни задачи, стоящи пред Министерството на външната търговия, за осъществяването на резултатна външнотърговска дейност, базираща се на ефективна структура на производството и експорта, правото на Министерството на външната търговия да провежда държавната външнотърговска политика, да ръководи, планира, координира и контролира цялата външнотърговска дейност несъмнено ще изиграе положителна роля за по-нататъшното икономическо развитие и успех на нашата икономика.

Това ще окаже положително въздействие и върху работата на отрасловите министерства и ведомства, ръководещи външнотърговската дейност на подведомствените им организации в рамките на предоставената им компетентност.

Предлаганият в законопроекта статут на българските търговски представителства в чужбина ще повиши ролята и зна-

чението на търговските представителства като органи на Министерството на външната търговия, съдействащи за развитието на външнотърговските и други икономически отношения на Народна република България в чужбина.

Ръководството и контролът на търговските представителства над всички бюра и служби на български организации и предприятия в съответната страна ще спомогне за отстраняването на съществуващите досега недостатъци, ще окаже решително влияние за формирането и провеждането на съгласувана и целенасочена външнотърговска и икономическа политика.

Режимът на вносно-износната дейност, представляващ важна част от законопроекта, определя ръководната роля на Министерството на външната търговия като орган, осъществяващ външнотърговската дейност на страната, с чието разрешение само могат да се сключват външнотърговски сделки от организации, на които е предоставено това право. Това е една необходима мярка за запазване интересите на страната, за точно съблюдаване на установените режими за външнотърговската дейност.

Въвеждането на система за издаване на вносно-износни разрешения за всички външнотърговски сделки е значително постижение за оказване на пряк и системен контрол от страна на Министерството на външната търговия върху дейността на външнотърговските организации. Този ред е и съществена предпоставка за по-нататъшното увеличаване ефективността на външната търговия.

Другарки и другари народни представители! Законопроектът за външната търговия създава условия за укрепване държавния монопол във външната търговия, за заздравяване дисциплината сред външнотърговските организации и министерствата, които ги ръководят. С приемането и приложението му ще бъдат по-добре защитени държавните интереси в нашите външнотърговски отношения.

А това е едно от условията за по-нататъшния ръст на националния доход и повишаване жизненото равнище на трудещите се.

Затова аз с удоволствие ще гласувам за него, така както е предложен с поправките на комисията. (*Ръкопляскания*).

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Има думата за изказване народният представител Алекси Иванов.

Алекси Иванов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Внесеният за обсъждане и приемане от Народното събрание законопроект за външната търговия е нов голям принос в укрепването и разширяването на стокообмена на Народна република България с другите страни. Той е изготвен в съгласие с решенията на партията и

правителството за бързо повишаване ефективността на икономиката, за най-активно участие на нашата страна в международното разделение на труда. В отчетния доклад на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия другарят Тодор Живков изтъкна, че новите задачи в развитието на интензивно народно стопанство повишават ролята и отговорността на външната търговия за успешното изпълнение на програмата на петата петилетка. Задачата е разширяване на пазарите на нашата продукция, подобряване структурата на стокообмена, повишаване ефективността на външнотърговската дейност и укрепване на валутната дисциплина. Тези указания са заложили и в текстовете на предложения за обсъждане и приемане законопроект за външната търговия на Народна република България.

В новия законопроект са обобщени опитът и постиженията на външната ни търговия за един период над двадесет години. Утвърждават се новите положения, заложили в програмата на Българската комунистическа партия за бурното развитие на нашата страна по пътя на социализма. В текстовете на законопроекта са заложили принципите на новата система за ръководство на народното стопанство, за задълбочаване на интеграцията и специализацията на икономиката на нашата страна с икономиките на другите социалистически страни в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Новият законопроект за външната търговия е в унисон и с бурното развитие на нашата икономика. Сегашният индустриален растеж на страната е немислим без една стройна и развита външна търговия. Това се обуславя главно от две причини. От една страна, ние както сега, така и в бъдеще ще предлагаме все повече и повече наши стоки на външния пазар и, от друга, необходимостта от внос на редица ценни суровини, материали и машини за всестраниното и хармонично развитие на народното ни стопанство. Като свързващо звено между националното производство и международните пазари, външната търговия е призвана да обезпечи най-ефективна реализация на част от произведената промишлена и селскостопанска продукция, както и да осигури необходимия внос, постигане на максимални икономии на националния доход. Това е същността на външнотърговската ни дейност.

Претворявайки в живота решенията на историческия Априлски пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, нашето народно стопанство се развива с бурни темпове. Страната ни сега се нарежда на едно от първите места по темпове на икономическо развитие. Непрекъснато расте националният доход, повишава се жизненото равнище на народа.

Изпълнявайки решенията на Деветия конгрес, на Юлс-

кия и Септемврийския пленум, в страната се извърши крупна концентрация на производството. В системата на държавните стопански обединения се изграждат предприятия-гиганти на промишлеността като металургичния комбинат Кремиковци, Химкомбината — Бургас, и много други. В селското стопанство се извършва качествено нова концентрация на производството. Изграждат се големи агропромишлени комплекси, държавно-кооперативни сдружения за производство, изкупуване, преработка и реализация на селскостопанската продукция. Всичко това позволява през следващите години бързо да нараства продукцията на машиностроенето, химията, металургията и селското стопанство. По този начин непрекъснато ще се увеличава относителният дял на продукцията, предназначена за износ. Затова и значението на Министерството на външната търговия ще расте непрекъснато.

През годините на социалистическото изграждане на страната благодарение на големите грижи на партията и правителството за външната търговия бързо нарасна външнотърговският ни стокообмен. От 140 млн. лв. през 1945 г. външнотърговският стокообмен нарасна над 4 млрд. валутни лв. през 1969 г., или над 30 пъти. Ежегодно ние осигуряваме ръст на стокообмена на страната над 14%. Народна република България се нарежда на едно от първите места сред социалистическите страни по темпове на ежегоден растеж на външната търговия.

Ние сега търгуваме с повече от 100 страни в света. Нашите индустриални и селскостопански произведения славят трудолюбието и таланта на българския народ по цялото земно кълбо. През последните години нашата страна изнася над 1000 вида машини, над 20 000 бр. електрокари, над 24 000 броя електротелфери и др. Ежегодно расте относителният дял в износа на машините. Докато през 1960 г. в общия износ на страната той бе 13%, то през 1968 г. надхвърли 27%. Народна република България заема все повече своето достойно място като високо развита машиностроителна държава.

Българското селско стопанство също дава своя принос в изпълнение на плана за стокообмена на страната. Ние сега изнасяме на външния пазар общо над 3 млн. т селскостопанска продукция в прясно и преработено състояние за около 850 хил. валутни лв., или 44% от общия износ на страната. В това число 53% по II направление. Износът на продукция на винарската промишленост възлиза на 340 хил. т — на 140 млн. валутни лв., на консервната промишленост на близо 450 хил. т — 240 млн. валутни лева, на тютюневата промишленост — над 135 млн. т — 280 млн. валутни лв. Над 90% от производството на цигари и тютюн предоставяме за износ, или 15% от износа на България се пада на българските тютюни. Нашите произведения на селското стопанство

и хранителната промишленост сега се продават на пазарите на повече от 74 страни в света.

Голямо значение за външната търговия на страната има стокообменът ни със социалистическите страни и преди всичко със Съветския съюз. Над 87% от нашите стоки изнасяме в социалистическите страни и над 60% в Съветския съюз. Срещу тези стоки внасяме от Съветския съюз и социалистическите страни машини и съоръжения за изграждане на модерна и съвременна промишленост, ценни суровини за машиностроенето, металургията, химията, леката промишленост и селското стопанство.

Външната търговия на нашата страна активно участва във формиране и увеличаване на националния доход. Данните показват, че стойностният обем на стокообмена по отношение на националния доход непрекъснато расте. Докато през 1956 г. той е бил 35,9%, то през 1968 г. нарасна на 74,6%. Тези цифри говорят за голямото значение на външната търговия в икономическото развитие на Народна република България.

Искам да се спра на още един важен факт, който говори за нашето активно участие в международното разделение на труда. Стокообменът на нашата страна расте с по-бързи темпове, отколкото външната търговия на другите социалистически страни. Така например за периода 1960—1968 г. средният годишен ръст на Народна република България е 14,2%. Страната ни изпреварва и средногодишния ръст на световната търговия, който е около 8%. По стокообмена на глава от населението нашата страна заема едно от челните места. През 1967 г. ние сме извършили външнотърговски стокообмен на глава от населението за 329 рубли. Ние изпреварваме такива напреднали капиталистически страни като Италия — 316 рубли, Япония — 199 рубли, Съединените американски щати — 263. В сравнение с нашите съседки Турция и Гърция ние сме два и три пъти по-напред. Турция има стокообмен на глава от населението си само 33 рубли, а Гърция — 174. Тези данни говорят за мощта на нашата икономика, за правилната политика на Българската комунистическа партия и правителството в областта на външната търговия.

През последните години в дейността на външната търговия последователно се прилага новата система на ръководство на народното стопанство. Преминаването на външнотърговските организации в системата на отрасловите министерства и държавните стопански объединения съдейства за свързване на външнотърговската дейност с производството и реализацията на продукцията. Сега държавните стопански объединения произвеждат стоки, които намират най-добър прием на външния пазар и носят най-голяма ефективност на чуждестранното стопанство. Обвързват се крайните резултати на

производството с международния пазар, с ефективността на произвежданата продукция. Правилността на тази политика се потвърждава и от факта, че редица държавни стопански обединения произвеждат продукция главно за износ. Така например ДСО Балканкар изнася на външния пазар над 96% от своята продукция, ДСО Български тютюни — над 90%, ДСО Винпром — над 70%, ДСО Булгарплод — близо 70% и др. За това е съвсем правилно в новия законопроект да се уреждат взаимоотношенията между Министерството на външната търговия като орган, който провежда държавната политика в областта на външната търговия, и отрасловите министерства.

Министерството на външната търговия, осъществявайки монополно право на външната търговия, най-правилно отстоява интересите на нашата страна в международните пазари. Износът и вносът на машините, суровините, материалите и други ще се извършва в онези страни, от които нашата държава има най-голяма икономическа изгода.

Сега в нашата страна по указание на другаря Тодор Живков се разработват нови насоки на външната търговия. Задачата, която се поставя, е да се повиши бързо ефективността на износа и вноса. Преди всичко — за насочване на производство към тези стоки, които са най-ефективни на международния пазар. Да изменяме непрекъснато структурата на износните стоки, като увеличаваме относителния дял на онези от тях, които имат най-висока бюджетна и валутна възвръщаемост и са конкурентоспособни на външния пазар, а намаляваме относителния дял на стоките с по-ниска бюджетна възвръщаемост.

Друга задача, по която се работи, е да увеличаваме стоките за износ в преработено състояние, като намаляваме ежегодно износните стоки в непреработено състояние. Това особено се отнася за продукцията от селското стопанство. Ето какво показват данните: износът на тютюн в преработено състояние, т. е. в цигари, има бюджетна възвръщаемост по сегашния коефициент на рубли над 100%, докато тютюн в непреработено състояние има 48%, виното в преработено състояние, т. е. бутилирано, има бюджетна възвръщаемост над 106%, а наливното вино — 65%, по II направление 32%, коняк Плиска има бюджетна възвръщаемост над 101%, шумящите вина — над 145%, белените домати — близо 60%, небелените домати — 50%, компотите — 63% и др.

Следователно през следващите години следва да провеждаме линията на партията и правителството за ускорено изграждане на заводи със съвременни високоефективни технологии, които да произвеждат висококачествена продукция за износ.

В изпълнение решенията на Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия

ръководството на Министерството на земеделието и хранителната промишленост насочва предоставените му капитални вложения с единния план за социално-икономическото развитие на страната преди всичко за строителството на високо-ефективни предприятия на хранителната промишленост, за построяване на заводи — производители на висококачествени стоки за износ. Освен това ние концентрираме голяма част от средствата на капиталните вложения в селското стопанство за бързо изграждане на новите аграрпромишлени комплекси, внедряване на промишлени технологии в зърнопроизводството, зеленчукопроизводството, трайните насаждения, тютюнопроизводството и животновъдството. По този начин бързо ще расте производителността на труда, ще се снижава себестойността на продукцията. Тя ще бъде рентабилна и конкурентоспособна на външния пазар.

Другарки и другари! Сдружените земеделци одобряват и горещо подкрепят правилната политика на Българската комунистическа партия за непрекъснато повишаване рентабилността на икономиката за високоефективна външна търговия и ще работят най-активно за производство и предоставяне за износ на висококачествена продукция, която ще намира най-добър прием.

Приемането на законопроекта за външната търговия ще съдействува за още по-активно участие на нашата страна в международното разпределение на труда, за високоефективна международна търговия на Народна република България.

Благодаря за вниманието. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата за изказване по законопроекта акад. Любен Василев.

Акад. Любен Василев: (*От трибуната*) Другарки и другари! Аз всъщност няма да правя изказване, а само две малки по обем предложения във връзка с чл. 2 и чл. 5, ал. 1.

В чл. 2 се изтъква, че външнотърговската дейност по смисъла на този закон включва между другото и транспорта. Министерството на външната търговия по чл. 1 и по чл. 5 от проекта ръководи, контролира и координира цялата външнотърговска дейност на страната. Следователно не се касае само до теоретико-познавателна дефиниция, а до определяне приложното поле на дейността, която се ръководи от Министерството на външната търговия като функционално министерство. Според мен транспортът не бива да бъде включван в чл. 2, тъй като Министерството на външната търговия, макар и да има спедиторска организация и фрахтова единица, е ползвател от превозните средства, а за стопанисването на превозните средства, извършването на превозите, даже и тези, които обслужват вноса и износа, отговаря Министерството на транспорта.

Съвсем накратко това са съображенията за изключването на думата „транспорт“ от чл. 2.

В чл. 5, ал. I се изтъква, че Министерството на външната търговия провежда държавната външнотърговска политика и пр., планира, координира и контролира цялата външнотърговска дейност на страната. А чл. 4 установява за Министерския съвет ръководство и контрол върху дейността на външната търговия и върху работата на специализираното министерство и на другите министерства.

Поставя се въпросът не е ли необходимо текстът в чл. 5, ал. I да бъде поставен в съответствие с Правилника за Министерския съвет, министерствата и централните ведомства, където чл. 25 изрично предвижда, че Министерството на външната търговия провежда държавната политика на външната търговия, осъществява държавен монопол и пр., като участва в съставянето на перспективните и годишните планове за развитие на страната и т. н. и т. н.

А от друга страна, самата Наредба за планирането, която е утвърдена във връзка с документите на Юлския пленум, установява друг режим за планиране на външната търговия. При обсъждането на законопроекта от комисиите, на което аз не присъствувах, се е изтъкнало, че с чл. 3 от законопроекта се уреждат нещата, но чл. 3 говори само за елементите на държавния монопол, а чл. 4 и чл. 5 разпределят компетенциите. Член 4 определя компетенциите на Министерския съвет, а чл. 5 — на Министерството на външната търговия.

Според мен може да се направи сериозна промяна, като се възложи планирането на цялата външнотърговска дейност на страната на едно функционално министерство. Но аз смятам, че чрез този закон ние не сме имали задачата, намерението, целта да изменим недавна сложилия се режим за определяне компетенциите в планирането, нито пък режима за самото планиране.

И поради тия съображения смятам, че е по-добре в чл. 5, ал. I думата „планира“ да се замени с израза, близък до термина на предишните два нормативни акта, които цитирах: „Ръководи изработването на плана за външната търговия — или пък плана за внос и износ — и организира и ръководи неговото изпълнение.“

С тези две предложения смятам, че текстът ще избегне опасността да създаде някои колизии на паралелни компетенции в чл. 2 и заедно с това ще върви по линията на оня основен режим на планирането и на функциите на централните органи на управлението, който се сложи у нас след Юлския пленум през 1968 г.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Няма записани други оратори за изказване по законопроекта.

Има ли народни представители, които желаят да се изкажат?

Председател на Министерския съвет Тодор Живков: Другарю председател, моля искам думата.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата председателят на Министерския съвет др. Тодор Живков.

Председател на Министерския съвет Тодор Живков: Аз моля да се възложи на Бюрото на Народното събрание да прегледа още един път законопроекта и от гледна точка да се гарантират нашите интереси в задграничните търговски организации, в които ние участвуваме, изрично да се упомене, че тези организации не могат да сключват сделки, които не са утвърдени от Министерството на външната търговия.

Правя това предложение, тъй като опитът от някои организации, като Тексим, а по-рано Родопа, отчасти Булет и някои други, е много поучителен. Но не мога сега да предложа точно къде и как трябва да се редактира текстът. Затова предлагам Бюрото допълнително да го уточни.

Поставям въпроса по принцип да се утвърждават сделките от Министерството на външната търговия не само за нашите вътрешни организации, но и за търговските сделки, които са сключени от международни организации, в които ние участвуваме. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Другарки и другари народни представители! Предложението, което прави др. Тодор Живков, е свършено ясно и смятам, че е по силите на комисиите и на Бюрото да се редактира този текст.

Председател на Министерския съвет Тодор Живков: Нашето участие обаче трябва при всички условия да бъде под контролно.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Другари народни представители! Другарят Тодор Живков и акад. Любен Василев направиха предложения по законопроекта и Бюрото предлага комисиите да се съберат и вземат становище по тях.

Докато заседават комисиите, Бюрото предлага петнадесет минути почивка.

Народните представители, които са съгласни с предложението, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

(След почивката)

Председател акад. Сава Гановски: *(Звъни)* Другарки и другари народни представители! Поради това, че се напра-

виха редица предложения по законопроектите, които бяха предмет на обсъждане преди обед, ние предлагаме да продължим с въпросите, по които сме готови, и да изчакаме комисиите да излязат със своите предложения.

Затова преминаваме към

Разглеждане на законопроекта за продължаване срока на пълномощията на Народното събрание, народните съвети и на народните съдии и съдебните заседатели при народните съдилища.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 9, I).

Във връзка с разглеждането на законопроекта Бюрото е уведомено, че от името на вносителя няма да се прави доклад поради ясните мотиви към законопроекта.

Моля докладчикът на Законодателната комисия др. Славчо Стоилов да прочете предложенията на комисията.

Докладчик Славчо Стоилов: *(Чете предложението — вж. приложение № 9, II)*

Председател акад. Сава Гановски: По този законопроект няма записани народни представители за изказване. Желаете ли някой да се изкаже? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Бюрото предлага законопроектът да се гласува член по член.

Има ли друго предложение? — Няма.

Който приемат предложението на Бюрото, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля докладчикът на комисията др. Славчо Стоилов да чете самия законопроект.

Докладчик Славчо Стоилов: *(Чете заглавието на законопроекта)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които одобряват заглавието на законопроекта, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик Славчо Стоилов: *(Чете член I)*

Председател акад. Сава Гановски: Който приемат чл. I, както бе докладван, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Славчо Стоилов: (*Чете член 2*)

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които приемат чл. 2, както бе докладван, моля да гласуват! Мнозинство, приема се.

Докладчик Славчо Стоилов: (*Чете член 3*)

Председател акад. Сава Гановски: Които приемат чл. 3, както бе докладван, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Законът за продължаване срока на пълномощията на Народното събрание, народните съвети и на народните съдии и съдебните заседатели при народните съдилища е приет.

(*Окончателния текст виж в приложение № 9, III*).

Понеже комисиите не са готови, пристъпваме към друга точка от дневния ред:

Предложение от парламентарните групи на Българската комунистическа партия и на Българския земеделски народен съюз за промени в състава на някои постоянни комисии на Народното събрание.

Ще прочета предложението: (*Чете*)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и на Българския земеделски народен съюз за промени в състава на някои постоянни комисии на Народното събрание

Другарки и другари народни представители!

След десетата сесия на Народното събрание членът на Комисията по транспорта и съобщенията Григор Георгиев Стоичков бе назначен за министър на транспорта, а членът на същата комисия ген.-лейт. Иван Цолов Винаров почина. Необходимо е на тяхно място да бъдат избрани за членове на комисията други народни представители.

Членът на Комисията по търговията Борис Николов Стоев бе назначен за извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Република Финландия.

Членът на Законодателната комисия Георги Димитров Петков е извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Социалистическа федеративна република Югославия.

Членът на Комисията по образованието, науката и техническия прогрес Мишо Николов Мишев е извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Корейската народнодемократична република.

Членът на Комисията по промишлеността и енергетиката Спас Николов Господов е извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Социалистическа република Румъния.

Членът на Комисията по народностопанския план и държавния бюджет Стоян Гюров Иванов е извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Съветския съюз.

Членът на Комисията по външните работи Янко Христов Иванов е извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Република Мали.

Поради отсъствието на изброените народни представители от страната те не са в състояние да изпълняват задълженията си като членове на съответните постоянни комисии и следва да бъдат освободени, а на тяхно място да се избераат други народни представители.

Секретарят на Комисията по търговията Невена Стефанова Ботева работи в провинцията и това създава известна трудност на ръководството на комисията да се събира и обсъжда въпросите по дейността на комисията. Поради това се налага тя да бъде освободена от длъжността секретар на комисията и да остане член на същата, а за секретар да бъде избран друг народен представител, който работи в София.

Необходимо е също така да бъде освободен и членът на Комисията по земеделието и горското стопанство акад. Христо Стефанов Даскалов — председател на Академията на селскостопанските науки, тъй като учреждението, което той ръководи, е подконтролно на Комисията по земеделието и горското стопанство.

Като имат предвид изложените съображения, парламентарните групи на Българската комунистическа партия и на Българския земеделски народен съюз предлагат на Народното събрание да приеме следното

РЕШЕНИЕ

1. Освобождава Григор Георгиев Стоичков, член на Комисията по транспорта и съобщенията, поради избирането му за министър на транспорта.

За член на Комисията по транспорта и съобщенията избира Христо Йорданов Радков — народен представител от Разградски окръг.

2. На мястото на починалия народен представител ген.-лейт. Иван Цолов Винаров, член на Комисията по транспорта и съобщенията, избира Димитър Христов Тужаров — народен представител от Великотърновски окръг.

3. Освобождава Невена Стефанова Ботева — секретар на Комисията по търговията, като я избира за член на съща-

✓ та комисия, и избира за секретар на комисията инж. Здравка Борисова Пеева — досегашен член на комисията.

✓ 4. Освобождава Борис Николов Стоев, член на Комисията по търговията — поради отсъствието му от страната като извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Република Финландия, и избира за член на комисията Димитър Александров Жулев — народен представител от Пазарджишки окръг.

✓ 5. Освобождава Георги Димитров Петков, член на Законодателната комисия — поради отсъствието му от страната като извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Социалистическа федеративна република Югославия, и избира за член на комисията ген.-лейт. Трифон Рангелов Балкански — народен представител от Михайловградски окръг.

✓ 6. Освобождава Мишо Николов Мишев, член на Комисията по образованието, науката и техническия прогрес — поради отсъствието му от страната като извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Корейската народнодемократична република, и избира за член на комисията акад. Йовчо Смилов Йовчев — народен представител от Старозагорски окръг.

✓ 7. Освобождава Спас Николов Господов, член на Комисията по промишлеността и енергетиката — поради отсъствието му от страната като извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Социалистическа република Румъния, и избира за член на комисията Валентина Антонова Димитрова — народна представителка от гр. Варна.

✓ 8. Освобождава Стоян Гюров Иванов, член на Комисията по народностопанския план и държавния бюджет — поради отсъствието му от страната като извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в СССР, и избира за член на комисията Боян Делчев Господинов — народен представител от Хасковски окръг.

✓ 9. Освобождава Янко Христов Иванов, член на Комисията по външните работи — поради отсъствието му от страната като извънреден и пълномощен посланик на Народна република България в Република Мали, и избира за член на комисията д-р Владимир Бонев Амиджин — народен представител от Кюстендилски окръг.

✓ 10. Освобождава акад. Христо Стефанов Даскалов, член на Комисията по земеделието и горското стопанство — поради това, че като председател на Академията на селскостопанските науки е подконтролен на комисията, и избира за член на комисията Неделчо Христов Ненов — народен представител от Великотърновски окръг.

За парламентарната група на БКП: **Е. Стайков**
За парламентарната група на БЗНС: **Н. Георгиев**

Другарки и другари народни представители, по така направените предложения има ли някакви съображения, бележки, отводи и пр.? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложенията, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Отчет на делегацията на Народното събрание на Народна република България, посетила Корейската народнодемократична република.

Ще докладва другарят Данчо Димитров, първи подпредседател на Президиума на Народното събрание.

Данчо Димитров: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! По покана на Върховното Народно събрание на Корейската народнодемократична република делегация на Народното събрание на Народна република България в състав: Данчо Димитров, Иван Станев, Кънчо Милтиядев и Димитрина Вълешкова, през октомври 1969 г. посети Корея. Делегацията беше приета най-топло и сърдечно от партийните и държавните ръководители на Корея, от народните представители на Корейската народнодемократична република и от корейския народ.

Делегацията има срещи с ръководството на Президиума на Върховното народно събрание, с народни представители, с членове на правителството, с ръководители на Единния демократичен фронт на Корея, с партийни и държавни ръководители на два окръга. Тя посети няколко промишлени предприятия, едно ТКЗС, изложби, детски градини и културни институти. В Пхенян се проведе митинг на корейско-българската дружба. Делегацията се среща и разговаря с работници, селяни-кооператори, учители, хора на изкуството. Навсякъде на делегацията се оказваше най-топъл и радушен прием, най-дружеско гостоприемство като израз на дружбата и уважението на корейския народ към българския народ.

Върховното Народно събрание и провинциалните народни събрания на Корейската народнодемократична република се избират за 4 години. За две години се избират околийските, градските и общинските народни комитети. В сегашното Върховно Народно събрание има 457 народни представители, от които 16% са жени. Кандидатите за народни представители и за съветници в народните комитети се предлагат от Единния демократичен отечествен фронт. Върховното Народно събрание избира председател и подпредседатели на същото, Президиум, три постоянни комисии и Кабинета на министрите. То гласува законите и утвърждава плана и бюджета на държавата.

Най-силно впечатление на делегацията направи корей-

ският народ. В Корейската народнодемократична република живее скромнен, трудолюбив, трезвен, дисциплиниран и героичен народ, сплотен здраво около Корейската трудова партия, около нейния Централен комитет и около генералния секретар на партията др. Ким Ир Сен. Особено силно впечатление на делегацията направи високата и съзнателна трудова дисциплина на работниците и селяните-кооператори. Голяма дисциплина съществува сред пионерите, учениците и студентите.

На делегацията беше разказано и тя видя със собствените си очи, че за работниците са построени много жилища, децата до училищна възраст на работниците и селяните-кооператори са настанени в детски ясли и градини, без за това да се плащат такси, за селяните-кооператори са построени и сега продължават да се строят и раздават безплатно жилища, медицинското обслужване и образованието са безплатни, като на всички учаци се миналата година е раздадено безплатно по един комплект облекло. Делегацията констатира, че майките с три деца до 11-годишна възраст работят по 6 часа в предприятията и се превозват безплатно. Майките на новородени деца, които работят в предприятия и в ТКЗС, получават платен домашен отпуск, а селяните-кооператори получават платен домашен отпуск, обезщетение при трудова злополука и пенсия при старост от вноски на самите трудово-кооперативни земеделски стопанства. Средната продължителност на живота в Корея в сравнение с 1945 г. е увеличена с 20 години.

В Корейската народнодемократична република има много висши учебни заведения, съществуват средни професионални училища и съответните академии на науките, научноизследователски и проектоконструкторски институти, телевизия, радио, театри, опери, кина. Особено внимание в Корейската народнодемократична република се обръща на патриотичното и военно-патриотичното възпитание на учениците и студентите, на младежта изобщо.

Голямо внимание обръщат Корейската трудова партия и правителството на Корейската народнодемократична република на развитието на социалистическата икономика в страната като основа за повишаване жизнения уровень на народа и отбранителната мощ на родината. Силно е развита промишлеността. Развити са машиностроенето, енергетиката, металургията, химията, леката промишленост. Страната разполага с големи и разнообразни запаси на природни подземни и надземни богатства, което е главната предпоставка за развитие на промишлеността. Като е мобилизирала силите и знанията на учените, специалистите и работниците, Корейската трудова партия е разработила системата „Чуче“, което означава да се развива промишлеността със собствени

сили, т. е. със собствени суровини и с ума и ръцете на корейските учени, специалисти и работници. Една част от продукцията на промишлеността се изнася в чужбина.

По територия Корейската народнодемократична република е малко по-голяма от България. В страната обаче има много планини и обработваемата земя е около 20 милиона декара. Партията и правителството обръщат сериозно внимание на селското стопанство. То изцяло е кооперирано. Главната култура в селското стопанство е оризът, която заема около 7 милиона декара от обработваемата площ. Оризът е и основната храна на народа и благодарение на големия опит и грижи на корейските кооператори от него се получават високи добиви при много добро качество. Отглеждат се още царевича, малко жито, соя, зеленчуци, ябълки, тютюн и др.

Много силно впечатление прави гъстата мрежа от канали за напояване. Голямата част от обработваемата земя на Корейската народнодемократична република се напоява. Мелиоративните и иригационни системи са на държавата, а трудово-кооперативните земеделски стопанства внасят годишно амортизационни вноски за ремонта и поддържането им.

По липса на достатъчно фураж по-слабо е развито скотовъдството. Отглеждат се овце, кози и крави. Кравите се използват и като впрегатен добитък. Напоследък се развива и птицевъдството.

Важен дял в икономиката на Корейската народнодемократична република заемат риболовът и рибната промишленост. Както ни заявиха някои отговорни другари, в Корейската народнодемократична република се ловят годишно около 1 милион тона риби и други полезни морски животни. След ориза рибата е втората основна храна за народа. Освен това голяма част от рибата се изнася в прясно и преработено състояние.

Един от най-важните проблеми, който стои пред Корейската народнодемократична република, е проблемът за мирното обединение на родината. Цялата страна, Корейската трудова партия и правителството на Корейската народнодемократична република живеят с този проблем. На делегацията направи силно впечатление, че всички, от пионера до стареца, са готови да изпълнят всички указания на Корейската трудова партия по въпроса за мирното обединение на страната.

Висока чест и голямо внимание на делегацията оказаха другарите Ким Ир Сен и Цой Ен Ген. Те приеха делегацията поотделно и продължително разговаряха с нея. Силно впечатление направи на членовете на делегацията, че друга-

рите Ким Ир Сен и Цой Ен Ген са всестранно запознати с въпросите за отношенията между нашите две страни.

Другарите Ким Ир Сен и Цой Ен Ген отбелязаха, че в последно време отношенията между нашите страни се развиват добре. Те благодариха на Централния комитет на нашата партия, на нашето правителство и на българския народ за помощта, която оказват на корейския народ в борбата му за изгонване на американците от южната част на страната и за мирното обединяване на родината. По този въпрос другарите Ким Ир Сен и Цой Ен Ген отделиха значително място в беседата си с делегацията. Те казаха, че се радват на успехите на нашата страна в областта на икономиката и че това е добра предпоставка за по-нататъшното разширяване и задълбочаване отношенията между двете страни. Накрая другарите Ким Ир Сен и Цой Ен Ген изпратиха много поздравя на другарите Тодор Живков и Георги Трайков и искрени пожелания за добро здраве.

Партийното и държавното ръководство на Корейската народнодемократична република, парламентарните дейци и **корейският народ** се отнасят със симпатии към Народна република България и към българския народ. Всички те изразиха желание да разширяваме и укрепваме дружбата и сътрудничеството между нашите страни и народи.

През време на престоя в Корейската народнодемократична република всички членове на делегацията вземаха активно участие в разговорите и беседите, проявиха високо съзнание и дисциплина и добре представиха нашето Народно събрание, нашия народ и нашата Родина. Почти навсякъде с делегацията беше и нашият посланик, народният представител Мишо Николов, който ѝ оказа добро съдействие в изпълнение на задачите.

Другарки и другари народни представители! Като живеят с твърдото убеждение, че са допринесли за по-нататъшното подобряване и задълбочаване дружбата и сътрудничеството между Народна република България и Корейската народнодемократична република, членовете на делегацията молят другарите народни представители да одобрят тяхната дейност. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: По отчета на ръководството на делегацията има думата др. Николай Георгиев.

Николай Георгиев: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Корея, макар по разстояние да е далечна за нас страна, тя стои близко до сърцата на нашия български народ. Наред с еднаквата съдба, която народите на нашите две страни имаха в миналото, нас ни сближават и еднаквите идеи, които ни ръководят в борбата за незави-

сиямост и за материално и културно процъфтяване на нашите две страни.

Корейската народнодемократична република заема северната част на корейската земя. Тя пое социалистически път на развитие и стана важно звено в световната социалистическа система. Като такава за нас тя е братска страна и ние винаги реагираме положително към всичко, което вълнува корейския народ. Заедно с корейския народ ние се радваме на успехите на тази млада република в изграждането на новия живот. Заедно с него ние се възмущаваме от действията на империалистите, насочени срещу интересите на родината му и неговото прогресивно развитие, и винаги сме готови за братска подкрепа. И ние искрено се радваме, когато слушаме информации, какъвто е случаят с отчета на другаря Данчо Димитров, за наличие на същите чувства, разбирания и настроения спрямо България и българския народ сред ръководната общественост на народнодемократична Корея и корейския народ. Това се вижда и от сърдечния прием, оказан на нашата парламентарна делегация от ръководителите на народнодемократична Корея начело с Ким Ир Сен и от трудещите се в тази страна. Братско единство, съзнание за най-тясното сплотяване силите на социалистическите страни върху принципите на социалистическия интернационализъм — това сега е върховната повеля на времето. И това, което нас ни задоволява, е, че от всичко, което чухме от докладчика, виждаме едно правилно разбиране за значението на тази повеля от корейската ръководна общественост.

Животът потвърди, че наред с еднаквите разбирания и идеи за пътищата, по които трябва да се развиват дружбата и сътрудничеството между отделните страни, важен фактор за тяхното сближаване са личните контакти на представителите на обществеността, разширяване кръга на приятелските връзки между представителите на техните народи. По този начин по пътя на изясняване на възникнали въпроси, освен че се разсейват много предубеждения и често пъти поврагни настроения, но става и размяна на опит. И тази размяна е, която поражда нуждата от взаимни търсения и събужда чувства на все по-дълбоки взаимни уважения. Хората, които с мисия на добра воля осъществяват връзки помежду си като представители на отделни народи и страни, са вестноосци на дружбата и мира между всички народи в света. От тази гледна точка, оценявайки размяната на парламентарни делегации като положителна форма на контакти между най-представителните органи на народите и като една много положителна проява на съвремието в полза на сътрудничеството и мира, трябва да приемем, че нашата парламентарна делегация, посетила Корейската народнодемократична република, ръководена от първия подпредседател на Президиума на Народното събрание на Народна републи-

ха България др. Данчо Димитров, извърши една полезна дейност в полза на единството и сътрудничеството между нашите две страни и внася съществен принос в укрепване дружбата между българския и героичния корейски народ.

В доклада на др. Данчо Димитров се изнесоха редица данни, които свидетелствуват за настъпилия подем в развитието на икономиката и културата на Корейската народно-демократична република, в подобряване живота на трудещите се от заводите и полетата на тази братска страна. В доклада също се подчерта и за възделената мечта, която възбужда корейския народ — мирно обединение на цяла Корея.

Като изразяваме готовност да работим за по-нататъшното разширяване и укрепване дружбата и политическото, икономическото и културното сътрудничество между нашите народи и страни, в името на техните общи интереси и в полза на единството на социалистическата световна система, нека пожелаем на Корейската народнодемократична република още по-големи успехи в развитието на нейната материална и духовна култура по пътя на изграждането на социализма, да пожелаем на корейския народ неговата възделена мечта — мирното обединение на цяла Корея — в непродължително време да стане действителност.

Аз одобрявам отчета, изнесен от др. Данчо Димитров, и апелирам всички да го приемем с пълно единодушие. (Ръкопляскания)

Председател акад. Сава Гановски: Има думата др. Кръстьо Стойчев да прочете проекторешението, предложено от Комисията по външните работи.

Кръстьо Стойчев: Другарки и другари народни представители! Комисията по външните работи в заседанието си на 17 ноември 1969 г. изслуша отчета на първия подпредседател на Президиума на Народното събрание др. Данчо Димитров — ръководител на делегацията на Народното събрание на Народна република България, която беше на официално приятелско посещение в Корейската народнодемократична република от 1 до 8 октомври 1969 г. по покана на председателя на Върховното Народно събрание на Корейската народнодемократична република.

Въз основа на чл. 93 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание Комисията по външните работи предлага на Народното събрание да приеме следното

РЕШЕНИЕ

Одобрява отчета на делегацията на Народното събрание на Народна република България, която бе на официално посещение в Корейската народнодемократична република от 1 до 8 октомври 1969 г.

Народното събрание преценява това посещение и размяна на делегации между Народна република България и Корейската народнодемократична република като акт, който служи на интересите на двата народа за по-нататъшното разширяване на връзките между тях, за укрепването на братската дружба между българския и корейския народ, както и за развитието за всестраниното сътрудничество между Народна република България и Корейската народнодемократична република.

Народното събрание изразява пълната си солидарност с борбата на корейския народ за мирно обединяване на неговата родина. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Има ли някои народни представители да вземат думата по проекторешението? — Моля другарите народни представители да гласуват така прочетеното решение. Приема се единодушно.

Продължаваме с разглеждането на *законопроекта за административните нарушения и наказания*.

Има думата др. проф. Борис Спасов.

Прсф. Борис Спасов: Уважаеми другарки и другари народни представители! По разглеждания законопроект за административните нарушения и наказания бяха направени редица предложения от народни представители в писмена форма и устно и при станалите тук разисквания. По-специално предложения в съответните текстове на законопроекта бяха направени от акад. Любен Василев, а също така и от народните представители от Русе Иван Станев и Спас Райчев.

Направено беше едно предложение от Министерството на външните работи във връзка с текста и редакцията на чл. 4 от законопроекта.

Законодателната комисия разгледа подробно направените предложения и взе съответни решения, които аз ще докладвам последователно, следвайки системата на самия законопроект.

Преди всичко Министерството на външните работи предлага да се измени чл. 4 от законопроекта, като се уточни в него, че се имат предвид не само български кораби и въздухоплавателни средства, а и такива кораби, които се намират под български флаг и извършват съответен рейс. Но комисията сметна, че изразът — български кораби, който се употребява в чл. 4, няма предвид само български кораби, собственост на нашата държава, а трябва да се разбира в широк смисъл, поради което предложеното редакционно уточняване от Министерството на външните работи става излишно и не е нужно да усложняваме сега работата и да внасяме нови редакции в текста.

По-нататък имаше предложение от акад. Любен Василев и от народните представители от Русе да се разшири каталогът на наказанията, на санкциите, които са предвидени в чл. 13 на законопроекта. По-специално народните представители от Русе предлагат между другите санкции да се предвиди и санкцията лишаване от жителство в случаите, когато са нарушени разпоредбите на Закона за планово изграждане на населените места. Комисията смята, че такава санкция не можем да предвиждаме в законопроекта, и отклонява това предложение.

Що се отнася до предложенията, които акад. Василев направи за разширяване каталога на санкциите по чл. 13, комисията сметна, че не е необходимо да се извършва такова разширяване, тъй като всъщност идеята на акад. Василев и това, което той предлага, имат предвид по-скоро мерките на административно принуждаване, а не съответни административни санкции. Възможността за налагане мерки на административно принуждение е предвидена в членове 22 и 23 на законопроекта, разбира се, дотолкова, доколкото специалните закони ги допускат.

При това положение акад. Любен Василев оттегли своето предложение.

Направено беше и предложение по чл. 10 от законопроекта за внасяне известни уточнявания в редакцията, но комисията сметна, че текстът така, както е редактиран, достатъчно добре изразява идеята на закона и затова не се съгласи да се внесат съответни изменения.

А що се отнася до разпоредбите на членове 17, 18 и 38, по които имаше предложения от акад. Василев за внасяне на някои уточнения, той оттегли тези предложения след станалите разисквания в комисията.

При това положение всъщност Законодателната комисия се съгласи да направи следните няколко уточнявания в текстовете и предлага на Народното събрание към направените вече от нея предложения, които имах възможност от името на комисията да прочета във вчерашното заседание, още и следните уточнения:

По чл. 37, буква „б“, където се казва: „определени от ръководителите на ведомствата, организациите и изпълнителните комитети на народните съвети“ пред думите „изпълнителните комитети на народните съвети“ да се постави „председателите на“.

По такъв начин ще се улесни работата на изпълнителните комитети да не се обременява целият колективен орган с тази задача, а само председателите на съответните изпълнителни комитети да извършват предвидената в този пункт дейност.

По-нататък по предложение на народния представител Боян Балабанов в предложението на Законодателната коми-

сия по чл. 43, ал. III се внесе също едно редакционно уточняване.

Досега комисията предлагаше ал. III на чл. 43 да гласи: „Когато не може да се установи самоличността на нарушителя, тя се установява от най-близкия народен съвет и пр.“ Сега се предлага уточняване на текста в смисъл: „Когато не може да се установи самоличността на нарушителя от актосъставителя, тя се установява от най-близкия народен съвет и пр.“

Аз смятам, че това предложение наистина уточнява текста, внася повече разум в неговите разпоредби и предлагаме да бъде възприето.

Освен това по предложение на акад. Василев комисията се съгласи в чл. 61 да се внесе едно уточняване, като се заличи думата „предприятието“ в първата алинея на текста и при това положение този текст ще придобие следната редакция: „При разглеждане на делото пред народния съд се призовават нарушителят, поискалите обезщетение, включително и тези по чл. 55, ал. II, и учреждението или организацията, чийто орган е издал наказателното постановление.“

Другарки и другари! Всъщност най-важното предложение, което беше направено при станалите разисквания, а така също и в писмените предложения, направени от народните представители от Русе, се отнася до въпроса за налагане на имуществени санкции на юридическите лица. По този въпрос станаха подробни разисквания в комисията и след като се уточни текстът, който първоначално беше предложен от министъра на правосъдието, ние се обединихме около следното решение — да се предвиди нов чл. 83 в гл. IV на законопроекта със следната редакция:

„Чл. 83 (1) В предвидените в съответния закон, указ или постановления на Министерския съвет случаи на юридически лица може да се налага имуществена санкция за изпълнение на задължения към държавата при осъществяване на тяхната дейност.

(2) Санкцията по предходната алинея се налага по реда на този закон, доколкото в съответния нормативен акт не е предвиден друг ред.“

Смисълът на този текст е, че може да се налага имуществена санкция само в онези случаи, които са предвидени в специалните закони, но редът за налагането на тази санкция ще бъде редът, установен в настоящия закон.

По такъв начин ние смятаме, че ще може да се разреши и повдигнатият при разискванията въпрос да се налага имуществена санкция на юридически лица за неизпълнение на задължения към държавата при осъществяването на тяхната дейност.

Това са всичките предложения, които комисията прави в

допълнение на направените вече от нея предложения.

Ако се възприеме предложението да се създаде нов чл. 83, тогава ще се извърши едно изменение в номерацията на следващите текстове, а именно членове 83 до 86 според сегашната номерация ще трябва да станат съответно членове 84 до 87.

Председател акад. Сава Гановски: Другарки и другари народни представители! Смятам, че е излишно да дискутираме предложенията на комисията.

Има ли бележки другарката Даскалова.

Министър Светла Даскалова: Съгласна съм.

Председател акад. Сава Гановски: Които са съгласни с предложенията на комисията, моля да гласуват. Приемат се единодушно.

Бюрото предлага законът да бъде гласуван по глави.

Има ли други предложения? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с това предложение, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към гласуване.

Другарю Спасов, четете самия закон заедно с предложенията.

Докладчик проф. Борис Спасов: (*Чете заглавието на законопроекта*)

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които са съгласни с така прочетеното заглавие, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик проф. Борис Спасов: (*Чете глава I*)

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетената първа глава на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик проф. Борис Спасов: (*Чете глава II*)

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетената втора глава на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик проф. Борис Спасов: (*Чете глава III*)

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които са съгласни с така прочетената глава трета на законопроекта, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик проф. Борис Спасов: (*Чете глава IV*)

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с глава четвърта на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик проф. Борис Спасов: (*Чете „Изменение на други закони“*)

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с прочетения текст „Изменение на други закони“, да гласуват. Мнозинство, приема се.

С това Законът за административните нарушения и наказания е приет. (*Ръкопляскания*)

(*Окончателния текст вж. в приложение № 7, III*)

Минаваме по-нататък. Продължава разглеждането на законопроекта за пътищата.

Моля др. Васил Василев да докладва.

Докладчик Васил Василев: Другарки и другари народни представители! Във връзка със законопроекта за пътищата и направените предложения от няколко народни представители комисиите се събраха и след като изслушаха аргументите на другарите, които направиха възражения, излизаме пред вас, народните представители, със следните предложения:

Първо, да се уважи възражението на др. Пенчо Кубадински. Второ, останалите предложения на другарите Пандо Ванчев, Васил Петков и Коста Тупаров, които са правилни, да се уредят с правилника за приложение на закона, който ще бъде издаден допълнително. Съгласен ли е министърът с предложенията на комисиите?

Зам.-председател на Министерския съвет и министър Пенчо Кубадински: Съгласен съм.

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с направените предложения от комисиите, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта за пътищата. Бюрото предлага гласуването да стане по глави.

Има ли друго предложение? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съ-

гласни с така направеното предложение, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Другарю Василев, четете законопроекта.

Докладчик Васил Василев: *(Чете заглавието на законопроекта)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетеното заглавие на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Васил Василев: *(Чете глава I)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с текста на първа глава на законопроекта, така както се прочете, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Васил Василев: *(Чете глава II)*

Председател акад. Сава Гановски: Другарите народни представители, които са съгласни с прочетения текст на глава втора на законопроекта, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик Васил Василев: *(Чете глава III)*

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които са съгласни с текста на глава трета на законопроекта, така както се прочете, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Васил Василев: *(Чете глава IV)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с текста на глава четвърта на законопроекта, както се прочете, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Васил Василев: *(Чете глава V)*

Председател акад. Сава Гановски: Другарите народни представители, които са съгласни с прочетения текст на глава пета на законопроекта, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Другарки и другари народни представители, с това Законът за пътищата е приет. *(Ръкопляскания)*

(Окончателния текст на закона виж в приложение № 5, III)

Продължаваме с разглеждането на законопроекта за задграничните паспорти.

Има думата докладчикът, народният представител Георги Пирински.

Докладчик Георги Пирински: Другарки и другари народни представители! Към докладването на вчерашното следобедно заседание на Народното събрание предложение на Комисията по външните работи и Законодателната комисия предлагаме сега две допълнителни изменения.

Първото от тях е логическо следствие от току-що приетия Закон за административните нарушения и наказания. В чл. 14, където се говори за глава XXVIII на Наказателно-процесуалния кодекс, да се замени със Закона за административните нарушения и наказания.

Второ, в чл. 14, ал. V глобата вместо до 10 лв. да бъде до 5 лв. Това предложение е съгласувано с министъра на вътрешните работи и министъра на външните работи.

Председател акад. Сава Гановски: Другарят Ангел Солаков съгласен ли е с предложението?

Министър Ангел Солаков: Съгласен съм.

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с тези предложения на двете комисии, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта за задграничните паспорти.

Бюрото предлага да гласуваме законопроекта изцяло.

Има ли други предложения? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с това предложение на Бюрото, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля докладчикът на комисиите др. Георги Пирински да чете заглавието и текста на законопроекта.

Докладчик Георги Пирински: (Чете заглавието на законопроекта)

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетеното заглавие на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Георги Пирински: (Чете законопроекта)

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с прочетения текст

на законопроекта за задграничните паспорти, да гласуват. Мнозинство, приема се.

С това Законът за задграничните паспорти е приет. (Ръкопляскания)

(Окончателния текст на законопроекта вж. в приложение № 6, III)

Продължаваме разглеждането на законопроекта за външната търговия.

Има думата докладчикът на Законодателната комисия и Комисията по търговията народният представител Спас Райчев.

Докладчик Спас Райчев: Другарки и другари народни представители! По повод направеното предложение от председателя на Министерския съвет др. Тодор Живков Законодателната комисия и Комисията по търговията се съгласиха да се създадат две нови алинеи II и III към чл. 17 със следния текст:

„Сделките, сключвани от български граждани във връзка с външнотърговска работа, която те извършват в друга страна, подлежат на разрешение от Министерството на външната търговия. Това правило важи и за случаите, когато сделките се сключват от името и за сметка на организацията, в която работят.

Българските външнотърговски организации, при участие в задгранични организации, осигуряват одобрение на техните сделки от Министерството на външната търговия по установения за това ред.“

Съображенията на комисията за тези две нови алинеи са следните:

Дружествата или фирмите в други държави, в които български външнотърговски организации участвуват, сключват договори с нашите външнотърговски организации, по силата на които купуват български стоки, за да ги препродават на чуждия пазар или доставят чуждестранни стоки на български външнотърговски организации. Контролът по тези сделки се обхваща от чл. 17, ал. I от закона. При тези две категории договори действува напълно разпоредбата на чл. 17, ал. I от Закона за външната търговия, според която разрешението на Министерството на външната търговия е условие за валидността на договора.

Член 17, ал. I не обхваща обаче договорите на предприятия или фирмите в чужбина с наше участие, които сключват с други предприятия или фирми на чуждия пазар, с които те препродават изнасяните от България стоки или придобиват стоки, за да ги внасят в България чрез договори с наши външнотърговски организации. Член 17, ал. I не обхваща и евентуалното участие на чуждестранните

предприятия или фирми с наше участие, в други дружества със седалище в чужбина, както и евентуалните договори за кредит с чуждестранни банки и т. н.

Това положение произтича от международното право. То е възпроизведено и в нашата наредба за задграничните фирми с българско участие. В нея се предвижда изрично, че задграничните фирми с наше участие са подчинени на вътрешното законодателство на съответната страна. От това правило може да се направи изключение само ако между България и чуждата страна има междудържавно (междуправителствено) съглашение, което да предвижда друго нещо. Такова междуправителствено съглашение не съществува с нито една чужда държава.

При това положение резултатът, към постигане на който е насочено предложението на др. Тодор Живков, следва да се постигне с помощта на две средства:

Първо, да се установи задължение в тежест на нашите граждани, които са на работа в задгранични фирми с наше участие, да искат предварително разрешение за договорите, които сключват с небългарски организации и фирми.

Второ, да се установи задължение за нашите външнотърговски организации да осигуряват предварително одобрение на сделките от нашето Министерство на външната търговия, които задграничните фирми с българско участие сключват с небългарски организации или фирми.

Алинея II на чл. 17 следва да отпадне като ненужна, понеже тези пълномощия на министъра на външната търговия се съдържат и в чл. 24 на закона.

Освен това по предложенията на акад. Л. Василев комисите направиха уточнение в чл. 2 и изясняване по чл. 5.

Комисиите приеха чл. 2 да получи следната редакция:

„Външнотърговската дейност по смисъла на този закон включва всякакви сделки за износ и внос на стоки, за реекспорт и свързания с тях транспорт...“, след което текстът продължава така, както е предложен от вносителя.

Това е първото предложение на комисиите.

По отношение на чл. 5 комисиите изясниха, че следва да се запази терминът „планира“, който да се разбира в смисъла на Правилника за Министерския съвет, министерствата и централните ведомства и Наредбата за планирането.

Председател акад. Сава Гановски: Другарят Лъчезар Аврамов съгласен ли е с предложенията?

Зам.-председател на Министерския съвет и министър Лъчезар Аврамов: Съгласен съм.

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложенията, направени от двете комисии, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Бюрото предлага законопроектът да бъде гласуван по глави.

Има ли друго предложение? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото законопроектът за външната търговия да бъде гласуван по глави, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля докладчикът на комисииите др. Спас Райчев, да чете законопроекта.

Докладчик Спас Райчев: *(Чете заглавието на законопроекта)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетеното заглавие на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Спас Райчев: *(Чете глава I)*

Председател акад. Сава Гановски: Другарите народни представители, които са съгласни с текста на глава първа на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Спас Райчев: *(Чете глава II)*

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които са съгласни с текста на глава втора на законопроекта, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик Спас Райчев: *(Чете глава III)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с прочетения текст на глава трета на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Спас Райчев: *(Чете глава IV)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с текста на глава четвърта на законопроекта, така както беше прочетен, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик Спас Райчев: *(Чете глава V)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетения текст на глава пета на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

С това Законът за външната търговия е приет.

(Окончателния текст на закона вж. в приложение № 8, III)

Другарки и другари народни представители! С това ние изчерпваме дневния ред на единадесетата сесия на Пето Народно събрание.

Народното събрание на настоящата сесия прие редица закони, в това число и Закона за единния план за социално-икономическо развитие на Народна република България през 1970 г., както и Закона за бюджета на Народна република България за 1970 г.

Моля ви да направим всичко необходимо за разясняването на тези закони на нашата общественост, на нашите избиратели.

Нека пожелаем на народните представители да бъдат в първите редици в борбата за разясняването и мобилизирането на нашия народ под ръководството на партията за изпълнение и преизпълнение на плана и бюджета за 1970 г. *(Ръкопляскания)*

След обед в 15 ч. и 30 м. парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз свикват всички народни представители на частно заседание.

Закривам единадесетата сесия на Пето Народно събрание.

(Закрита в 13 ч. и 35 м.)

Председател: акад. С. Гановски

Подпредседател: д-р П. Костурков

Секретар: М. Стамболийска

Началник на Стенографския отдел: В. Йонков